

A Klérus kongregációja

A PAPI SZOLGÁLAT ÉS ÉLET DIREKTÓRIUMA

(Directorium pro presbyterorum ministerio et vita)

BEVEZETÉS

Az Egyház gazdag tapasztalata a papi szolgálatról és életről, melyről a Tanítóhivatal különböző dokumentumai¹ szólnak, napjainkban a *Pastores dabo vobis*² apostoli buzdításból új indításokat kapott.

E dokumentum közzététele – melyben a pápa mint Róma püspöke és Péter utóda egyesíteni akarta hangját a szinodusi atyákéval – a papság és az egész Egyház számára hagyományhű és termékeny utat nyitott önmaguk és életük mélyebb megismerésére.

„Különösen az újra-evangelizálás elsőrangú lelkipásztori feladata – mely Isten egész népét sürgeti, s az evangélium hirdetésében új buzgóságot, új módszereket és új nyelvet kíván – ma olyan papokat követel, akik teljesen elmerültek Krisztus misztériumában, és képesek egy új lelkipásztori stílusban élni.”³

A harmadik évezred „újra-evangelizálásának” első számú felelős munkásai a papok, akiknek küldetésük teljesítéséhez olyan életet kell élniük, mely teljesen kifejezi identitásukat, és a szeretet közösségében kell élniük Krisztussal, az örök Főpappal, az Egyház Fejével és Tanítójával, Völegényével és Pásztorával, s lelkiségüket és sajátos szolgálatukat folyamatos továbbképzéssel kell táplálniuk.

E direktórium, melyet sok püspök kért már 1990-ben a szinodus idején s azóta a Kongregációnknál történt tanácskozásokon, az említett követelményeknek próbál megfelelni.

Előkészítése során bedolgoztuk a világ püspökeinek véleményét, a Vatikánban 1993 októberében tartott Kongregációs gyűlés eredményét, s mindazokat a reflexiókat, melyeket teológusoktól, jogászoktól s a legkülönbözőbb szakemberektől kaptunk.

Kidolgoztunk olyan gyakorlati elemeket, melyek további kezdeményezésekre indíthatnak, s amennyire lehetséges, az egész világegyház számára közös alapot teremtenek. Próbáltuk elkerülni az olyan részletkérdéseket, melyek csak a törvényes helyi gyakorlatból, az egyes egyházmegyék és püspökkari konferenciák adott körülményei között ismerhetők, s melyeket csak a lelkipásztori okosság és buzgóság oldhat meg. E dokumentum direktórium természetéből következően csak azokat a tanításbeli mozzanatokat idézzük föl, melyek a papok identitásához, lelkiségéhez és állandó képzéséhez alapot adnak.

Azért e dokumentumnak nem szándéka a papság átfogó bemutatása, de az sem, hogy egyszerűen megismételje mindazt, amit az egyházi Tanítóhivatal a maga tekintélyével e témakörben már elmondott. Sokkal inkább azokra a legfontosabb tanbeli, fegyelmi és lelkipásztori kérdésekre akarunk válaszolni, melyek a papokban az újra-evangelizálás során fölmerülnek.

Így tisztázzuk például, hogy az igazi papi identitás – ahogy azt az isteni Mester akarta és az Egyház mindig élte – nem egyeztethető össze azokkal az irányzatokkal, melyek ki akarják lúgozni vagy meg akarják semmisíteni a szolgálati papságot. Külön hangsúlyozni akartuk a közösség témáját, mely ma különösen aktuális. Ugyanígy foglalkozunk a papi lelkiséggel, melyet korunkban nem kevés csapás ért, főként a szekularizmus és a téves antropológizmus részéről. Végezetül fontosnak látszott néhány tanácsot adni a folyamatos képzés számára, mely segítheti a papokat abban, hogy örömmel és felelősséggel éljék hivatásukat.

E direktórium a püspökök közvetítésével a latin Egyház összes papjának szól. A benne foglaltak elsősorban az egyházmegyes világi papságot érintik, bár a mondottakból sokat megszívlelhetnek a szerzetesek és az apostoli élet közösségeinek tagjai is.

Kívánjuk, hogy e direktórium segítsen minden papot identitása elmélyítésében, lelkiségének gyarapításában, abban, hogy bátor legyen a szolgálatban és kitartó a továbbképzésben, s támpontot találjon az Egyház és az egész világ javára végzett apostoli munkájához.

Kelt a Klérus Kongregációban, 1994 Nagycsütörtökén.

José T. Sanchez
bíboros
prefektus

Crescenzo Sepe
gradói c. érsek
titkár

¹ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 28; Ua.: *Optatum totius* határozat, 22; Ua.: *Christus Dominus* határozat, 16; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat; Klérus Kongregáció: *Inter ea* körlevele (1969. XI. 4.); Püspöki Szinódus: *Ultimus temporibus* dokumentum (1971. XI. 30.); Az *Egyházi Törvénykönyv* (CIC), 273-289. kánon; Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalitatis Institutionis Sacerdotalis* dokumentum (1985. III. 19.); II. János Pál pápa nagycsütörtöki levelei a papokhoz; Katekézisei a papokról 1993. III. 31-IX. 22-ig az általános kihallgatásokon.

² II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél (1992. III. 25.)

³ Uo. 18.

I. fejezet PAPI IDENTITÁS

A papság ajándék

1. Krisztusnak a Szentlélekben való papi fölkenésében az egész Egyház részesült. Az Egyházban ugyanis „az összes hívek szent és királyi papságot alkotnak, lelki áldozatokat ajánlanak föl Jézus Krisztus által Istennek, és hirdetik annak hatalmas tetteit, aki a sötétségből csodálatos világosságára hívta meg őket” (vö. *1 Pt 2, 5. 9*).⁴ Krisztusban az egész titokzatos Test egyesül az Atyával a Szentlélek által minden ember üdvösségére.

E küldetést azonban az Egyház egymaga képtelen teljesíteni: minden tevékenységében rászorul a Fővel, Krisztussal való szoros kapcsolatra. Az Egyház fölbonthatatlanul egyesült az Úrral, tőle kapja állandóan a kegyelmet és az igazságot, a vezetést és a támogatást, hogy minden egyes ember számára „az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberiség egységének jele és eszköze”⁵ lehessen.

A szolgálati papság létjogosultsága az Egyháznak Krisztussal való eleven és hatékony egységéből fakad. E szolgálat által ugyanis az Úr tovább folytatja népe körében azt a tevékenységét, mely egyedül Őt, testének Fejét illeti. Így a szolgálati papság kézzelfoghatóvá teszi Krisztus sajátos cselekvését, s ezzel bizonyítja, hogy Krisztus nem hagyta el Egyházát, hanem tovább folytatódó papságával mindvégig élteti. Az Egyház ezért a szolgálati papságot ajándéknak tekinti, melyet papjai szolgálata által nyer.

Ezt az ajándékot Krisztus alapította, hogy üdvözítő művét folytattassa, s először az apostoloknak adta át, majd ezek utódai, a püspökök által származik tovább az Egyházban.

Szentségi eredet

2. A szentelés által – mely a püspök kézföltétele és szentelő imádsága által történik – a papban egy „különleges, ontológiai kötelék” keletkezik, „mely a papot Krisztussal, a Főpappal és Jó Pásztorral köti össze.”⁶

A papi identitás ezért a Krisztus papságában való sajátos részesedésből fakad, minek következtében a fölszentelt ember az Egyházban és az Egyházért „Krisztusnak, a Főnek és Pásztornak szentségi megjelenítője lesz”.⁷ A pap a szentelés által „ajándékba kapja a »lelki hatalmat« mely abban a legfőbb hatalomban való részesedés, amellyel Krisztus a Szentlélek által vezeti az Egyházat”.⁸

E szentségi azonosulás az örök Főpappal a papot különös módon beiktatja a Szentháromság misztériumába és Krisztus misztériuma által az Egyház szolgáló közösségébe Isten népe szolgálatára.⁹

Szentháromságos dimenzió

Közösségben az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel

3. Amennyire igaz, hogy a keresztség által minden keresztény kapcsolatba kerül a Szentháromság egy Istennel, annyira igaz az is, hogy a pap a szentelése révén különleges és sajátos kapcsolatba kerül az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel. Ugyanis „identitásunk végső forrása az Atya szeretete. A szolgálati papságban a Szentlélek által szentségszerűen egyesültünk a Főpappal és Jó Pásztorral, az Ő Fiával, akit a világba küldött. A pap élete és tevékenysége Krisztus életének és tevékenységének folytatása. Ez a mi identitásunk, a mi igazi méltóságunk, örömünk forrása és életünk igazsága.”¹⁰

A pap identitása, szolgálata és élete tehát lényeges kapcsolatban van a három isteni személlyel, és az Egyházban a papi szolgálatra van rendelve.

Az üdvösség szentháromságos erőterében

4. A pap „mint Krisztusnak – aki az Egyház és a világ színe előtt az üdvösség egyetlen szerzője és forrása – jele és szentségi folytatása”¹¹ különleges felelősséggel épül bele az üdvösség szentháromságos erőterébe. Identitása az Ige és a szentségek szolgálatából ered. E szolgálat lényegében kapcsolatokat jelent: az Atya üdvözítő szeretetével (vö. *Jn 17, 6-9; 1 Kor 1, 1; 2 Kor 1, 1*); Krisztus papságával, aki szolgáját személyesen hívja meg és arra választja, hogy vele legyen (vö. *Mk 3, 15*); s a Szentlélek ajándékával (vö. *Jn 20, 21*), aki megadja a papnak a szükséges erőt, hogy életet tudjon ajándékozni Isten sok gyermekének, akik mint egyetlen meghívott nép, úton vannak az Atya országa felé.

Bensőséges kapcsolat a Szentháromsággal

5. Ebből érthető a papi identitás lényegileg relációs, azaz kapcsolat-természete (vö. *Jn 17, 11. 21*).¹²

⁴ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 2.

⁵ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 1.

⁶ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 11.

⁷ *Ua.* 15.

⁸ *Ua.* 21; II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 2. 12.

⁹ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 12c.

¹⁰ *Ua.* 18; A Püspöki Szinódus üzenete Isten népéhez (*L'Osservatore Romano*, 1990. X. 29-30.)

¹¹ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 16c.

¹² *Ua.* 12.

A kegyelem és az eltörölhetetlen karakter, melyet a Szentlélek szentségi fölkenése ad,¹³ a papot személyes kapcsolatba hozza a Szentháromsággal, aki a papi lét és cselekvés forrása. E kapcsolatot a papnak világosan látott, bensőséges és személyes módon kell megélnie: imádással és szeretettel teljes dialógusban a Három Személlyel, s annak tudatában, hogy ezt az ajándékot mindenki szolgálatára kapta.

Krisztológiai dimenzió

Különleges identitás

6. Miként a szentháromságos dimenzió, úgy a krisztológiai dimenzió is közvetlenül a szentségből fakad, mely a papot Krisztushoz, népének Tanítójához, Megszentelőjéhez és Pásztorához teszi hasonlóvá.¹⁴

A szolgálati papságra kiválasztott és fölszentelt hívők – jóllehet az általános papság tagjai maradnak – visszavonhatatlanul részt kapnak Krisztus egyetlen papságában, az Úr és Közvetítő dimenziójában, mégpedig azért, hogy Isten egész népét megszenteljék, tanítsák és vezessék. Egyrészt tehát a hívők általános papsága és a hierarchikus, vagyis szolgálati papság egymásra van rendelve, mert mindkettő a maga módján Krisztus egyetlen papságában részesedik; másrészt lényegileg különböznek egymástól.¹⁵

Ebben az értelemben a pap identitása új az összes többi keresztényhez viszonyítva, akik a keresztség által részesülnek Krisztus egyetlen papságában, és arra hivatottak, hogy tanúi legyenek az egész földön.¹⁶ A szolgálati papság sajátosságát abban kell látnunk, hogy minden hívő rászorul Krisztus közvetítésére és uralmára, mely a szolgálati papság gyakorlásában válik láthatóvá.

E sajátos krisztusi identitásában a papnak tudnia kell, hogy élete mint misztérium új és sajátos módon teljesen elmerült Krisztus és az Egyház misztériumában, s e tény a lelkipásztori szolgálatban egész mivoltát igényli és teljesen ingyenesen tökéletessé teszi.¹⁷

Isten népének ölében

7. Krisztus az apostoloknak részt adott a maga küldetésében: „Ahogy engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket” (*Jn 20, 21*). A papszentelésben a missziós dimenzió ontológiailag jelenik meg. A papot arra választják, szentelik és küldik, hogy Krisztus örök küldetését, akinek hiteles követe és hírnöke, hatékonyan jelenítse meg: „Aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket megvet, engem vet meg, s aki engem megvet, azt veti meg, aki engem küldött.” (*Lk 10, 16*)

Elmondhajtjuk tehát, hogy a papot a Krisztushoz való hasonulás a szenteléssel Isten népének ölébe helyezi, és Jézus Krisztusnak, az Egyház Fejének és Pásztorának megszentelő, tanító és lelkipásztori hatalmában részesíti sajátos módon.¹⁸

Amikor a pap „Krisztusnak, a Főnek személyében” cselekszik, az üdvösség lényeges cselekményeinek lesz szolgája, közvetíti az üdvösséghez szükséges igazságot, irányítja és az életszentségre vezeti Isten népét.¹⁹

Szentlelkes dimenzió

A szentségi karakter

8. A szentelésben a pap megkapta a Szentlélek pecsétjét, mely olyan embert formált belőle, aki szentségi karaktert visel, hogy egyszer s mindenkorra Krisztusnak és az Egyháznak szolgája legyen. Annak az ígéretnek birtokában, hogy a Vigasztaló „mindig velem lesz” (*Jn 14, 16-17*), a pap tudja, hogy a Szentlélek jelenléte és hatékony ereje mindig velem lesz, azért, hogy szolgálatát végezni tudja, és a lelkipásztori szeretetet mint önátadást, testvérei és nővérei üdvösségéért élhesse.

Személyes közösség a Szentlélekkel

9. Ugyancsak a Szentlélek ruházza rá a papra a szentelésben a prófétai feladatot, hogy Isten ígését hirdesse és tekintéllyel magyarázza. A papság egészével együtt épülve az Egyház közösségében érzi a pap az igazság Lelkének vezetését, akit az Atya Krisztus által küldött és megtanítja mindenre, s eszébe juttatja mindazt, amit Jézus az apostoloknak mondott. Ezért a pap a Szentlélek segítségével és Isten ígétének tanulmányozásával az Egyház Tanítóhivatalának és hagyományának fényénél²⁰ fölfedezi az Ige gazdagságát, melyet a rábízott közösségnek hirdetni kell.

¹³ Vö. Trienti Zsinat, 23. sessio: *Tanítás és kánonok az egyházirend szentségéről*: DS 1763-78; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 11-18.

¹⁴ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 18-31; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 2; CIC 1008. k.

¹⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 10; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 2.

¹⁶ Vö. A II. Vatikáni Zsinat: *Apostolicam Actuositatem* határozat, 3; II. János Pál pápa: *Christifideles laici* apostoli levél (1988. XII. 30.).

¹⁷ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 13-14.

¹⁸ Ua. 18.

¹⁹ Ua. 15.

²⁰ Vö. A II. Vatikáni Zsinat: *Dei Verbum* dogmatikai, 10; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 4.

A Szentlélek segítségül hívása

10. A szentségi karakter és az Egyházzal való azonosság révén a pap a liturgia ünneplésekor mindig, de főleg a szentmise és a többi szentségek kiszolgáltatásakor közösségben van a Szentlélekkel. Minden szentségben Krisztus maga cselekszik az Egyház javára a Szentlélek által, akit a maga hatékony hatalmával a celebráló pap „Krisztus személyében” segítségül hív.²¹

Ezért a kiszolgáltatott szentség hatékonysága az alapító Krisztus szavából és a Szentlélek erejéből való, akit az Egyház az epiklézisben gyakran segítségül hív.

Ez nyilvánvaló a szentmise kánonjában: a pap a kenyérré és a borra lehívja a Szentlélek hatalmát, kimondja Jézus szavait, és Krisztus testének és vérének misztériumát valóságosan megjeleníti.

A közösség vezetéséhez szükséges erő

11. Végül a pap a Szentlélekkel való közösségben találja meg az erőt, hogy a rábízott közösséget vezetni és őrizni tudja az Úr akarata szerinti egységben.²² A papnak a Szentlélekben végzett imádságához a példakép Jézus Krisztus főpapi imája (vö. *Jn 17*). Ezért imádkoznia kell a hívek egységéért, hogy egyek legyenek, és a világ elhiggye, hogy az Atya mindenki üdvösségéért küldte a Fiút.

Egyházi dimenzió

Az Egyházban és az Egyház színe előtt

12. Krisztus, az üdvösség állandó és mindig új forrása az ősmisztérium, melyből az Egyház misztériuma fakad. Az Egyház az Ő teste és menyasszonya, akit mint Völegény arra hívott, hogy a megváltás jele és eszköze legyen. Krisztus az apostolokra és utódaikra bízott mű által ajándékozta folyamatosan az életet az Egyháznak.

Krisztus misztériuma által a pap sokféle szolgálatának végzése közben az Egyház misztériumának is részese lesz. Az Egyház pedig „a hitben tudja, hogy nem önmagától van, hanem Krisztus kegyelméből a Szentlélekben.”²³ Így a pap egyszerre van az Egyházban és annak színe előtt is, hogy szolgálj a.²⁴

Részesedés Krisztus völegénységében

13. A szentelés a papot nem csupán Krisztusnak, a Papnak, Tanítónak, Főnek és Pásztornak misztériumában részesíti, hanem bizonyos módon Krisztusnak „az Egyház Szolgájának és Völegényének”²⁵ misztériumában is. Az Egyház az Ő „Teste”, melyet Krisztus úgy szeretett és szeret, hogy önmagát adta érte (*Vö. Ef 5, 25*); Isten ígéje és a szentségek által állandóan megújítja és megvilágosítja (*Vö. 5, 26*); egyre szebbé teszi (*Vö. 5, 27*), táplálja és gondoskodik róla (*Vö. 5, 29*).

A papok, mint a püspökök munkatársai, saját püspökükkel egyetlen presbitériumot alkotnak,²⁶ és alárendelt szinten Krisztus egyetlen papságában részesednek. Ezért a püspökhöz hasonlóan részesednek az Egyház és Krisztus közti jegyesi kapcsolatban is, mely a püspökszentelés szertartásában a gyűrű átadásával oly szépen fejeződik ki.²⁷

A papoknak – akik „az egyházközségekben a hívők számára megjelenítik a püspököt, akivel bensőséges és nagylelkű egységben vannak”²⁸ – hűségesnek kell lenniük a menyasszonyhoz, és a Völegény-Krisztus eleven képmásaként Egyháza iránti odaadását sokféleképpen meg kell mutatniuk.

A Völegény-Krisztussal való közösség miatt a szolgáló papság is – Krisztus által, Krisztussal és Krisztusban – a megváltó szeretetnek arra a misztériumára alapszik, melyben a keresztyének házassága részesedik.

A papnak, aki teljesen ellenszolgáltatás nélkül, természetfölötti szeretetből kapta meghívását, úgy kell szeretnie az Egyházat, ahogyan Krisztus szerette, amennyiben minden energiáját az Egyháznak szenteli és lelkipásztori szeretettel a mindennapi apróságokig bezárólag odaadja magát érte.

A papság egyetemessége

14. Az Úr parancsa, hogy minden néphez el kell menni (*Mt 28, 18-20*), a pap és az Egyház kapcsolatának egy további sajátosságát ad:²⁹ a pap az Egyház színe előtt él. Krisztus által az Atyától küldve a pap „közvetlenül”³⁰

²¹ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 5; A *Katolikus Egyház Katekizmusa (KEK)*, 1120.

²² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 6.

²³ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 16.

²⁴ *Uo.*

²⁵ *Ua. 3.*

²⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 28; *Ua.*: *Presbyterorum ordinis* határozat, 7; *Ua.*: *Christus Dominus* határozat, 28; *Ua.*: *Ad gentes* határozat, 19; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 17.

²⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció 28; Római Pontifikálé, *A püspök, a pap és a szerep szentelése*, 1990. (PR) I, 51.

²⁸ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 28.

²⁹ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 16.

³⁰ Vö. Hittani Kongregáció: *Communione notio* levél (1991. V. 28.), 10: AAS 1993 (85) 844.

az egyetemes Egyházhoz tartozik, melynek az a „küldetése”, hogy hirdesse az evangéliumot „a föld határáig” (ApCsel 1, 8).³¹

„A lelki ajándék, melyet a papok a szentelésben kapnak, nagyon széles körű és egyetemes üdvözítő küldetésre készíti föl őket.”³² A szentelés és az átvett szolgálat révén a papok a püspökök testületéhez kapcsolódnak és – hierarchikus közösségben velük – szolgálják őket hivatásuk és kegyelmük szerint az egész Egyház javára.³³ Ezért az a konkrét részegyházhoz tartozás, ami az inkardinációval jár,³⁴ a papot nem zárhatja be egy szűk és a nagy egészről nem tudó mentalitásba. Épp ellenkezőleg, a többi részegyház szolgálatára is készen kell lennie, mert minden részegyház Jézus Krisztus egyetlen Egyházának helyi megjelenése, annyira, hogy az egyetemes Egyház bennük él, és hatékony közösségükben teljesíti küldetését. Azért minden papnak „missziós szívvel és mentalitással kell élnie, nyitottan az Egyház és a világ szükségletei iránt”.³⁵

A papság missziós természete

15. Fontos, hogy a pap tudatában legyen papsága e missziós jellegének, az Egyházzal összhangban, melynek szolgáit mindig oda kell küldenie, ahol nagyobb szükség van rájuk, és gondoskodnia kell arról, hogy a klérus megfelelően ossza el.³⁶

Az Egyháznak ezt az életszükségletét minden papnak észre kell vennie és szolgálnia kell, mint az Egyház szervezetében és szolgálatában rejlő ajándékot.

Ezért nem engedhetők meg azok a vélemények, melyek a konkrét kultúrák félreértett tiszteletben tartása nevében meg akarják hamisítani az Egyház missziós tevékenységét. Az Egyház ugyanis azt a hivatást kapta, hogy az üdvösség egyetemes misztériumát – mely minden kultúrát meghalad és éltet – érvényre juttassa.³⁷

Azt is el kell mondanunk, hogy a papság egyetemes nyitottságának a mai világ társadalmi-kulturális sajátosságai között megvan a megfelelője: az emberek érzik a késztetést, hogy lebontsák a népeket és nemzeteket szétválasztó barikádokat, s figyelmen kívül hagyva a földrajzi távolságokat, elsősorban kultúrkapcsolatok révén testvérré tegyék a legkülönbözőbb embereket.

Ezért a klérusnak ma még apostolibbnak kell lennie, mint korábban, hogy Krisztusban és az ő Egyházában egyesítsen minden embert.

A tekintély mint „amoris officium”

16. A másik mód, amely a papot az Egyház színe elé helyezi, a vezető szerepe, mellyel a lelkipásztori szolgálatára bízott híveket az életszentségre vezeti.

Ezt az alázatot és következetességet igénylő tény két ellentétes kísértés érheti:

Az első kísértés az, hogy szolgálatát a nyáj fölött uralkodva végezze (Vö. Lk 22, 24-27; 1 Pt 5, 1-4); a második, hogy – a közösségről kialakított helytelen elképzelés alapján – Krisztussal, a Fővel és Pásztorral való azonosságát elsilányítsa.

Az első kísértés a tanítványok számára is nagyon erős volt, és Jézus világosan és ismételten elutasította: minden tekintélyt a szolgálat szellemében kell gyakorolni, mint „amoris officium”-ot³⁸ és mint fenntartás nélküli odaadást a nyáj javára (Vö. Jn 13, 14; 10, 11).

A papnak mindig emlékeztetnie kell tartania, hogy az Úr és a Mester „nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon” (Mk 10, 45), hogy letérdelt és megmosta tanítványai lábát (Vö. Jn 13, 5), mielőtt a kereszten meghalt, s mielőtt az egész világra szétküldte volna őket (Vö. Jn 20, 21).

A papok hiteles tanúságot tesznek a föltámadott Úr mellett – akinek „adatott minden hatalom az égen és a földön” (Vö. Mt 28, 18) –, amikor saját „hatalmukat” saját nyájuk fölött alázatosan és tekintéllyel gyakorolják,³⁹ és tiszteletben tartják a feladatokat, melyeket Krisztus és az Egyház akár a laikus hívőkre,⁴⁰ akár az evangéliumi tanácsokat követő szerzetesekre⁴¹ bíz.

³¹ Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris missio* enciklika, 231a.

³² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 10; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 32.

³³ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 28; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 7.

³⁴ Vö. CIC 266. k., 1 §.

³⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 23, 26; Klérus Kongregáció *Postquam Apostoli* dokumentum (1980. III. 25.), 5, 14, 23.: AAS 1980 (72) 346, 353, 360.; Tertullianus: *De praescriptione*, 20.: CCL 1, 201.

³⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 23; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 10. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 32. Klérus Kongregáció: *Postquam Apostoli* dokumentum, 343.; Hitterjesztési Kongregáció: *Lelkipásztori irányelvek az egyházmegyes papok számára missziós területen* (1989. X. 1.), 4.; CIC 27. k.

³⁷ Vö. II. János Pál pápa: *Redemptoris missio* enciklika, 54-67.

³⁸ Szt. Ágoston: *In Iohannis Evangelium tractatus*, 123, 5. (Redditur negationis trinæ trina confessio, ne minus amoris lingua serviat, quam timori, et plus vocis elicuisse videatur mors imminens, quam vita praesens. Sit amoris officium pascere dominicum gregem, se fuit timoris indicium negare pastorem.)

³⁹ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 21; CIC 274. k.

⁴⁰ CIC 275. k. 2. §; 529. k. 1. §.

⁴¹ CIC 574. k. 1. §.

A demokratizmus kísértése

17. Gyakran megtörténik, hogy az első kísértés elől menekülve az ember beleesik a másodikba, mely arra készíti, hogy Krisztus titokzatos Teste, az Egyház tagjainak feladatai közti különbségeket megszüntesse, s ezzel gyakorlatilag följárja az Egyház igaz tanítását, mely szerint az általános papság különbözik a szolgálati papságtól.⁴²

A mai kísértések között meg kell említenünk az ún. „demokratizmust”. Vele kapcsolatban emlékeztetnünk kell arra, hogy az Egyház elismeri azokat a szolgálatokat és értékeket, melyeket a demokratikus kultúra a polgári közösség számára hozott. Továbbá az Egyház minden rendelkezésére álló eszközzel síkra száll az ember személyi méltóságának elismeréséért. Erre az egyházi hagyományra támaszkodva a II. Vatikáni Zsinat nyíltan kimondta az összes Egyházban megkereszteltek közös méltóságát.⁴³

Meg kell állapítanunk azonban, hogy korunk társadalompolitikai kultúrájának néhány áramlata és gyakorlata nem vihető át minden további nélkül az Egyházra. Az Egyház ugyanis létét és szervezetét Isten üdvözítő tervének köszönheti. Egy jóakarató Atya ajándékának tekinti magát, aki Fiának a kereszten történt megaláztatása által szabadította meg. Az Egyház ezért – a Szentlélekben – urának, Jézus Krisztusnak szabad és szabadító akaratával teljesen összhangban szeretne lenni, és hűséges akar lenni Hozzá. Az üdvösség e misztériumból következően különbözik az Egyház – sajátos természete miatt – az egyszerű emberi társadalmaktól.

Ezért az ún. „demokratizmus” nagyon súlyos kísértés arra, hogy a Krisztust mint főt megillető tekintélyt és kegyelmet megtagadjuk, s az Egyházat megfosszuk természetétől, mintha nem volna más, mint pusztán emberi közösség. Az ilyen fölfogás megsebzí az Egyház hierarchikus alkotmányát, melyet isteni alapítója akart, miként azt a Tanítóhivatal világosan tanította és az Egyház töretlenül élte.

Az Egyházban való részesedés a *communio* misztériumára épül és belőle táplálkozik, mely természete szerint magával hozza az egyházi hierarchia jelenlétét és tevékenységét.

Éppen ezért az Egyházban nem megengedett az a fölfogás, mely olykor főként bizonyos szervezetekben mutatkozik meg, s arra indít, hogy összekeverjék a papok és a laikus hívóam feladatait; vagy hogy ne tegyenek különbséget a püspök és munkatársai, a papok tekintélye között; vagy tagadják Péter szolgálatának különleges voltát a püspöki kollégiumban.

Emlékeztetnünk kell arra, hogy a presbitérium és a papi tanács nem a klerikusok társulási jogának megnyilvánulásai, még kevésbé tekinthetők szakszervezet-szerű képződményeknek, melyek az egyházi közösségtől idegen követeléseket és részérdekeket képviselnek.⁴⁴

Az általános papság és a szolgálati papság különbsége

18. Az általános papság és a szolgálati papság megkülönböztetése – ami közel sem jelenti a keresztény közösség tagjainak megosztását vagy szétválasztását – harmonikussá és egységessé teszi az Egyház életét. Az Egyház mint Krisztus teste az összes tagok szerves közössége, melyben minden egyes tag hozzájárul a közös élethez, ha saját szerepét és saját hivatását teljesen éli (*1 Kor 12, 12*).⁴⁵

Senki nem teheti meg, hogy megváltoztassa azt, amit Krisztus Egyházában akart. Az Egyház fölbonthatatlanul alapítójához és Fejéhez van kötve, aki a Szentlélek hatalma által szolgálatot ad hívei szolgálatára. Krisztus helyére, aki a törvényes pásztorok által hív, szentel meg és küld, nem ülhet semmiféle közösség, mely – bármilyen szükséghelyzetben legyen is – saját papokat adhatna magának másképp, mint azt az Egyház teszi.⁴⁶ A szükséghelyzetekre adott válasz Jézus imája: „Kérjétek az aratás Urát, küldjön munkásokat aratásába” (*Mt 9, 38*). Ha a hívők ezen imádságához a közösség karitatív tevékenysége kapcsolódik, biztosak lehetünk abban, hogy az Úr nem késlekedik szíve szerinti pásztorokat ajándékozni (*Vö. Jer 3, 15*).⁴⁷

Csak a papok „pásztorok”

19. A „demokratizmus” kísértése elkerülésének egyik módja az, ha elutasítjuk a laikusok ún. „klerikalizálását”.⁴⁸ Ez a klerikalizálás azt jelenti, hogy fölszámolja a szolgálati papságot, melyet a püspöktől kapott szentelés alapján egyértelműen és sajátosan illet meg a „pásztor” név. A „lekipásztori” jelző ugyanis egyformán jelenti a potestas docendi et sanctificandi és a potestas regendi, a „tanítás és megszentelés” és a „kormányzás” hatalmát.⁴⁹

Egyébként emlékeztetnünk arra, hogy ezek az irányzatok – melyek gyakran oda vezetnek, hogy feledésbe merül a laikusok igazi hivatása és küldetése a világban – valójában nem szolgálják a laikusok érdekeit.

⁴² Vö. Trienti Zsinat, 23. sessió: *Tanítás és kánonok az egyházi rend szentségéről*: DS 1763-76; II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 10; Hittani Kongregáció: *Sacerdotium ministeriale* levél (1983. VIII. 6), 1.

⁴³ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 9.

⁴⁴ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 7.

⁴⁵ Hitterjesztési Kongregáció: *Lekipásztori irányelvek az egyházmegyes papok számára missziós területen*, 3.

⁴⁶ Hittani Kongregáció: *Sacerdotium ministeriale* levél, II, 3; III, 2; KEK 875.

⁴⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 11.

⁴⁸ II. János Pál pápa beszéde a svájci püspökhöz, 1984. VI. 15.

⁴⁹ Vö. II. János Pál pápa beszéde, *L'Osservatore Romano*, 1993. IV. 25. 29.

A papi közösség

Közösség a Szentháromsággal és Krisztussal

20. A papi identitásról mondottakból következően a pap elsősorban az Atyával van közösségben, aki minden papi hatalmának ősforrása; azután a Fiúval, kinek üdvözítő küldetésében részesedik; végül a Szentlélekkel, Aki megajándékozta az erővel, hogy azzal a lelkipásztori szeretettel tudjon élni és dolgozni, mely a papnak fő jellemzője.

„A szolgálati papság lényegét és küldetését csak azoknak a kapcsolatoknak sokféle és gazdag összjátékában lehet meghatározni, melyek a Szentháromságbelső életéből fakadnak és az Egyháznak – Krisztusban az egész emberiség egységének és Istennel való bensőséges egyesülése jelének és eszközének – közösségében folytatódnak.”⁵⁰

Közösség az Egyházzal

21. A Krisztussal és a Szentháromsággal való egységből-közösségből következik a pap számára az Egyházzal való közössége az Egyház misztériumában és közösségében.⁵¹ Minden keresztény identitás, következésképpen a pap és szolgálatának sajátos identitása is az Egyház misztériumának bensejében – mégpedig a Szentháromsággal való közösség misztériumából fakadó küldetés feszültségében – táruul föl.

A pap Egyházzal való közössége konkrétan többféleképpen valósul meg. A szenteléssel ugyanis különleges kötelekbe lép a pápával, a püspöki testülettel, a saját püspökével, a többi pappal és a laikus hívőkkel.

Hierarchikus közösség

22. A közösség mint a papság jellegzetessége Krisztusnak, az Egyház Fejének, Pásztorának és Vőlegényének egyetlen voltára alapszik.⁵²

A szolgálat e közösségében különböző kötelek is megjelennek: elsősorban a pápával, a püspökök kollégiumával és a saját püspökkel. „A papi szolgálat csak a pápával, a püspökök kollégiumával és a saját püspökkel közösségben végezhető; feljűk kell a papnak »sajátos tiszteletet és engedelmisséget« tanúsítania, miként azt a papszentelés szertartásában ígéri”.⁵³ Hierarchikus közösségről van tehát szó, azaz egy bensőleg tagolt hierarchiával való közösségről.

Ez a közösség a püspököknek alárendelt fokon álló szolgálati papságban való részesedés alapján lelki és szerves-szervezeti köteleket jelent a pap és a püspöki kollégium, illetve a saját püspöke között,⁵⁴ valamint a római pápával, aki az egész Egyház és minden részegyház pásztora.⁵⁵ Ezt az a tény is megerősíti, hogy az egész püspöki kollégiumnak és minden egyes püspöknek hierarchikus közösségben kell lennie a kollégium Fejével.⁵⁶ Ez a kollégium ugyanis csak azokból a fűlszentelt püspökökből áll, akik hierarchikus közösségben vannak a Fűvel és egymással is.

Közösség az Eucharisztia ünneplésében

23. A hierarchikus közösség jelentűsége teljesen fejeződik ki a szentmise kánonjában, amikor a pap a pápáért, a püspöki kollégiumért és a saját püspökéért imádkozik, s ezzel nemcsak az irántuk való tiszteletét fejezi ki, hanem miséjének hitelességét is bizonyítja.⁵⁷

Az előírt körűlmények és fűltételek között végzett koncelebráció,⁵⁸ fűként ha a püspök a fűcelebráns és hívők is vannak jelen, jól kifejezi a krisztusi papság egységét és szolgálatának sokfűleségét, illetve Isten népének és az áldozatnak egységét.⁵⁹ Emellett erűsíti a papok közti testvűriséget.⁶⁰

Közösség a lelkipásztori szolgálat végzése közben

24. A Szentatyával minden papnak alázatos és gyermeki szeretettel kell kapcsolatban lennie, és az ő pèteri – tanítói, megszentelő és kormányzói – szolgálatát példás készséggel kell követnie.⁶¹

A saját püspöke iránti hűségben és tekintélyének tiszteletben tartásával valűsítja meg a pap a szolgálatához szűkséges közösséget. A tapasztalt lelkipásztorok könnyen beláthatják, mennyire kerűlni kell a szolgálat végzése közben a szubjektívizmus minden fűjtáját, s mennyire felelűsséget kell vállalni a lelkipásztori terhek

⁵⁰ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 12; Vű. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitűció, 1.

⁵¹ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitűció, 8.

⁵² Szt. Ágoston: *Sermo* 46, 30: CCL 41, 555.

⁵³ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 28.

⁵⁴ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitűció, 28; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 7, 15.

⁵⁵ CIC 33. k.; 333. k. 1. §.

⁵⁶ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitűció, 22; Ua.: *Christus Dominus* határozat, 4; CIC 336. k.

⁵⁷ Hittani Kongregáció: *Communio notio* levél, 14.

⁵⁸ CIC 902. k.

⁵⁹ Vű. Aquinói Szt. Tamás: *Summa Theologiae* III, 82, 2; II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitűció, 41, 57; *Ecclesiae semper* dekrétum (1965. III. 7.): AAS 1965 (57) 410; Rítuskongregáció: *Eucharisticum Mysterium* rendelkezés (1967. május 25.): AAS 1967 (59) 565.

⁶⁰ Ua.

⁶¹ Vű. CIC 273. k.

végrehajtásában. Az ilyen összetartás az érettség jele, és hozzájárul annak az egységnek fölépítéséhez, mely az evangelizációhoz elengedhetetlen.⁶²

A hierarchikus alárendeltség teljes tiszteletben tartása által a pap olyan kapcsolatba kerül a saját püspökével, melyben együtt van a teljes bizalom, a szívélyes barátság, az elgondolások egyeztetése és a közös tervezés. Emiatt a meggondolt személyes kezdeményezés és a lelkipásztori vállalkozó kedv egyáltalán nem károsodik.⁶³

Közösség a presbitériumban

25. A papszentelés révén „a presbitérium minden más tagjával az apostoli szeretet, a szolgálat és a testvériség kötelékébe kerül a pap.”⁶⁴ Befogadják a „presbiterek rendjébe”, mely olyan egységet alkot, hogy családként fogható föl, melyben a kötelek nem testből és vérből, hanem a szentelés kegyelméből erednek.⁶⁵

A konkrét presbitériumhoz tartozás⁶⁶ mindig egy részegyház, egyházmegye vagy személyi prelatúra kereteiben történik. A püspöki kollégiummal szemben ugyanis, úgy tűnik, nincs teológiai alapja egy „egyetemes presbitérium” föltételezésének.

A papi testvériség és presbitériumhoz tartozás a papság jellegzetes elemei. Különösen jelentőségteljes e szempontból a papszentelés szertartásában a püspök kézföltétele, melyhez az összes jelenlévő papok csatlakoznak. Kézföltételük kifejezi a papi szolgálatban való részesedést és azt, hogy a pap nem működhet magányosan, hanem csak a presbitériumon belül, melybe most befogadják.⁶⁷

Inkardináció egy részegyházba

26. Az inkardináció egy meghatározott részegyházban⁶⁸ valóságos jogi köteleket hoz létre,⁶⁹ melynek lelki értéke is van, mert belőle származik a presbitérium tagjainak „a püspökkel való kapcsolata, az Egyházért végzett munkájában való részvétele és odaadása Isten népe szolgálatára a konkrét történelmi körülmények között.”⁷⁰ Ebből a szempontból a részegyházhoz tartozás nagyon jelentős a lelkipásztori munkában.

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az egyházmegyébe nem inkardinált világi papok és azok, akik egy szerzetesi közösség tagjaként az egyházmegyében laknak s valamilyen szolgálatot végeznek, annak ellenére, hogy törvényes ordináriusuk alá tartoznak, teljes értékű tagjai azon egyházmegye presbitériumának,⁷¹ amelyben „a papi szenátus megalakításakor aktív és passzív választójoggal rendelkeznek.”⁷² Különösen a szerzetes papok vesznek részt a lelkipásztori munkában, mert saját karizmáikat hozzák magukkal, és „jelenlétükkel arra indítják a részegyházakat, hogy minden tekintetben nyitottabbak legyenek.”⁷³

Végül azoknak a papoknak, akik inkardinálva vannak egy egyházmegyébe, de az illetékes egyházi hatóság által elismert mozgalom szolgálatában állnak,⁷⁴ tudniuk kell, hogy azon egyházmegye presbitériumának tagjai, ahol szolgálatukat végzik, s hogy komolyan együtt kell e presbitériummal dolgozniuk. Az inkardináló egyházmegye püspökének tisztelnie kell a mozgalom életstílusát, és a jogi normák szerint engednie kell, hogy a pap hivatalát más részegyházban gyakorolja, amennyiben ez az illető mozgalom karizmájához tartozik.⁷⁵

A presbitérium a megszentelés helye

27. A presbitérium az a kiváltságos hely, ahol a pap megtalálhatja a megszentelődés és az evangelizáció megfelelő eszközeit, és segítséget kaphat, hogy a főleg ma annyira tapasztalt emberi korlátok és gyöngeségek fölé tudjon emelkedni.

Ezért mindenképpen törekednie kell arra, hogy papságát ne elszigetelten és egyénieskedő módon élje. Keresnie kell, hogy ápolja a testvéri közösséget, mégpedig az ajándékozás és elfogadás – paptól papnak –, a szívélyes barátság, együttérzés, vendégbarátság, testvéri feddés által, tudva, hogy a szentelési kegyelem „az emberi, pszichológiai, érzelmi, baráti és lelki kapcsolatokat fölemeli..., értelemmel tölti el és konkretizálja a sokféle – nemcsak lelki, hanem anyagi természetű – segítségnyújtásban.”⁷⁶

⁶² II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 15; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 65, 79.

⁶³ Vö. Antióchiai Szt. Ignác: *Ep. ad Eph.*, XX, 1, 1.

⁶⁴ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 17; vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 28; Ua.: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8; CIC 275. k. 1.§.

⁶⁵ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 74; Hitterjesztési Kongregáció: *Lelkipásztori irányelvek az egyházmegyés papok számára missziós területen*, 6.

⁶⁶ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8; CIC 369. k., 498-499. k.

⁶⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8.

⁶⁸ CIC 265. k.

⁶⁹ Vö. II. János Pál pápa beszéde a quitói székesegyházban 1985. I. 29-én.

⁷⁰ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 31.

⁷¹ Vö. Ua., 17, 74.

⁷² Vö. CIC 498. k. 1-2.§.

⁷³ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 31.

⁷⁴ Vö. Ua., 31, 41, 68.

⁷⁵ Vö. CIC 271. k.

⁷⁶ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 74.

Mindez kifejezésre jut a nagycsütörtök esti szentmisében, mely megmutatja, hogy a papok az Utolsó Vacsorán alapított eucharisztikus közösségből nyerik a képességet, hogy úgy szeressék egymást, ahogy a Mester szereti őket.⁷⁷

A papi barátság

28. A presbitérium mély és egyházi értelme egyáltalán nem akadályozza, hanem épp ellenkezőleg megkönnyíti minden egyes pap személyes felelősségvállalását a szolgálatban, melyet a püspök rábízott.⁷⁸ Az érett és mély baráti kapcsolatokra való képesség és azok fönntartása a szolgálat derűs és örömteli végzésében mutatkozik meg. Nagy segítséget jelent a nehézségekben, és erősíti a lelkipásztori szeretetet, mellyel a papnak különösen azon paptestvérei felé kell fordulnia, akik nehézségekkel küszködve megértésre, segítségre és támaszra szorulnak.⁷⁹

A „vita communis”

29. Az ilyen közösség jele az Egyház által mindig támogatott „vita communis”, »papi közösség«,⁸⁰ melyet a II. Vatikáni Zsinat⁸¹ és a Tanítóhivatal⁸² újból ajánl és néhány egyházmegyében már meg is valósították.

A különböző formák között (közös lakóház, asztalközösség stb.) leginkább a közösen végzett szolozsmát⁸³ kell értékelnünk. A konkrét megvalósítás módját a lehetőségekhez kell mérni, nem szükségszerűen másolva a szerzetesi életet. Különösen azok az egyesületek érdemelnek dicséretet, melyek ápolják a papi testvériséget és az életszentségre törekvést a szolgálatban, s a közösséget mind a püspökkel, mind az egész Egyházzal.⁸⁴

Kívánatos, hogy a plébános kész legyen arra, hogy a plébánián a káplánokkal megvalósuljon a vita communis,⁸⁵ amennyiben a káplánokat a lelkipásztori munka részeseiként becsüli; a káplánoknak viszont a papi közösség építése érdekében el kell ismerniük és figyelembe kell venniük a plébános tekintélyét.⁸⁶

Közösség a laikus hívőkkel

30. A pap mint a közösség embere az Úr és az Egyház iránti szeretetét képtelen kifejezni anélkül, hogy ne volna tevékeny és föltétlen szeretettel a lelkipásztori gondjára bízott keresztény nép iránt.⁸⁷

Miként Krisztusnak, a papnak is láthatóvá kell tennie a rá bízott nyáj iránti szeretetét⁸⁸ azáltal, hogy a hívekkel pozitív és támogató módon bánik. Elismerve istengyermeki méltóságukat támogatja őket, hogy betölthessék saját szerepüket az Egyházban, és lelkipásztori szeretettel szolgálja őket.⁸⁹ Annak a mély közösségnek tudatában, mely a papot a laikus hívőkkel és a szerzetesekkel összeköti, minden erejével azon kell fáradoznia, hogy „fölbressze és kibontakoztassa a közös felelősséget a közös küldetésért azáltal, hogy szívesen elismer minden karizmát és feladatot, amit a Szentlélek az Egyház épülése érdekében ajándékozik a híveknek.”⁹⁰

Konkrétabban a plébános, aki mindig az Egyház közjáváért fáradozik, támogassa a hívők vallásos egyesületeit és mozgalmait,⁹¹ karolja föl valamennyit, és segítse abban, hogy egymás között megtalálják az egységet nézeteikben, az imádságban és az apostolkodásban.

Amennyiben a pap összegyűjti Isten családját, és az Egyházat mint communiót megvalósítja, „Pontifex”-szé válik, aki összeköti Istent és az embereket, s az emberek testvére lesz azzal, hogy pásztoruk, atyjuk és tanítójuk akar lenni.⁹² A léte értelmét kereső mai ember számára a pap a Krisztussal való találkozáshoz vezető út. Ez a találkozás az Ő Egyházában történik, és olyan, mint egy hírnök, egy még jelenlévő, de valóságos tény. Ezáltal az Isten népe szolgálatára szentelt pap az emberség szakértőjének bizonyul, az igazság és a közösség emberének, s tanúnak, aki az egyetlen Pásztor összes és minden egyes bárányának szóló törődését bizonyítja. A közösség biztosan számíthat arra, hogy beavatkozik, ha kell, hogy rendelkezésre áll, hogy fáradhatatlanul hirdeti az evangéliumot, s mindenekelőtt, hogy szeretete hűsége és föltétlen.

⁷⁷ II. János Pál pápa katekézise 1993. VIII. 4-én.

⁷⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 12, 14.

⁷⁹ Vö. *Ua.* 8.

⁸⁰ Vö. Szt. Ágoston: *Sermo* 355, 356: PL 39, 1568.

⁸¹ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 28; *Ua.*: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8; *Ua.*: *Christus Dominus* határozat, 30.

⁸² Vö. Püspöki Kongregáció: *Ecclesiae imago* direktórium (1972. II. 22.), 112; CIC 280, 245. k. 2.§, 550. k. 1.§; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 81.

⁸³ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitúció, 26, 99; *Az Imaórák Liturgiája*: Általános Rendelkezések, 25.

⁸⁴ Vö. CIC 278. k. 2.§; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 31, 68, 81.

⁸⁵ Vö. CIC 550. k. 2.§.

⁸⁶ Vö. CIC 545. k. 1.§.

⁸⁷ Vö. II. János Pál pápa katekézise 1993. VII. 7-én; II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 15.

⁸⁸ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 15.

⁸⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 9; CIC 275. k. 2.§, 529. k. 2.§.

⁹⁰ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 74.

⁹¹ Vö. CIC 529. k. 2.§.

⁹² Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 74; VI. Pál pápa: *Ecclesiam suam* enciklika (1964. augusztus 6.): AAS 1964 (56) 647.

Lelki feladatait szeretetre méltóan és következetesen, alázattal és szolgálatkészen⁹³ végzi, mert részvétellel van a szenvedés iránt, melyet az emberek lelki és anyagi nyomorúságuk miatt viselnek. Arra is képes, hogy a megtérés nehéz és bizonytalankodó útján irgalmas szívvel kísérje a bűnösöket, kiknek az igazságot és a Jó Pásztor türelmes és bátorító jóakarát nyújtja, a Jó Pásztort, aki az eltévedt bárányt nem dorgálja, hanem a vállára veszi és örül visszatérésének (Vö. Lk 15, 4-7).⁹⁴

Közösség a szerzetesekkel

31. Különös tisztelettel legyen azon férfiak és nők iránt, akik az Istennek szentelt élet különböző formáiban élnek, megbecsülve őket és az apostoli együttműködés szellemében támogatva sajátos karizmájukat. Fáradozzék azon, hogy az Istennek szentelt élet az egész Egyház javára egyre világítóbb jellé váljon, s egyre meggyőzőbb és vonzóbb legyen az új nemzedékeknek.

A megbecsülés szellemében különösen azokkal a közösségekkel törődjék a pap, melyek különböző okok miatt jobban rászorulnak a jó tanításra, a segítségre és a hűségre való bátorításra.

A hivatások támogatása

32. Minden pap különös gonddal törődjön a hivatásokkal, és ne mulassza el, hogy imádkozzék értük. A katekézisben, a ministránsok nevelésében és személyes kapcsolataiban nyújtson segítséget, hogy a rábízottak fölfedezzék a talentumokat, s fölismerjék Isten akaratát, ha Krisztus követésére hív.⁹⁵

A pap identitás-tudata, életének kerekése, öröme és missziós buzgósa a hivatásgondozás elengedhetetlen összetevői, melyet a lelkipásztorkodás egészébe kell beépíteni.

A szemináriummal mint a hivatás bölcsőjével és a közösségi élet megtapasztalásának helyével a pap mindig szívesen működjék együtt.

„A lelkipásztori szeretet mellőzhetetlen követelménye”, hogy minden pap – együttműködve a Szentlélek kegyelmével. – „szorgosan fáradozzék azért”, hogy legalább egy „követője legyen a papi szolgálatban”.⁹⁶

Politikai és szociális tevékenység

33. A papnak mint az Egyház szolgájának – mely egyetemessége és katolicitása következtében egyetlen mulandó történeti valósághoz sem kötődhet – mindenfajta politikai tevékenységtől tartózkodnia kell. Nem vehet részt aktívan politikai pártokban vagy szakszervezeti vezetésben, kivéve, ha az illetékes egyházi hatóság megítélése szerint az Egyház jogainak védelme vagy a közjó kívánja.⁹⁷ Ezek a dolgok önmagukban ugyan jók, de nem illenek össze a klerikusi állapottal, mert veszélyes szakadásokat okozhatnak az egyházi közösségben.⁹⁸

Jézushoz hasonlóan (Vö. Jn 6, 15) a papnak is „tartózkodnia kell attól, hogy tevékenyen részt vegyen a politikában, mindenekelőtt azért, mert szinte elkerülhetetlenül egyoldalúvá válik, neki pedig mint embernek a lelki testvériség szellemében mindenki felé nyitottnak kell lennie.”⁹⁹ Másképp ugyanis nem lehetséges az, hogy bármely hívő bármikor úgy mehessen oda a paphoz, hogy semmi miatt se kelljen kirekesztettséget éreznie.

A papnak emlékeznie kell arra, hogy „az Egyház pásztorainak nem dolguk, hogy a politikai tevékenységbe és a társadalmi szervezetekbe közvetlenül beavatkozzanak. Ez a laikus hívők küldetéséhez tartozó feladat, akik saját kezdeményezésre dolgoznak együtt polgártársaikkal.”¹⁰⁰ Azt azonban nem szabad elmulasztaniuk a papoknak, hogy híveik „lelkiismeretének képzésén” munkálkodjanak.¹⁰¹

A pap küldetésének korlátozása evilági, pusztán szociális és politikai, vagy bármilyen, identitásától idegen feladatokra nem nyereség, hanem súlyos veszteség az egész Egyház evangéliumi termékenysége számára.

II. fejezet

A PAPI LELKISÉG

A jelen kor történeti összefüggései

Megérteni az idők jeleit

34. A pap élete és szolgálata mindig azon történeti összefüggésekben folyik, melyek között a zarándok Egyháznak élnie kell, s olykor új problémákkal és váratlan fordulatokkal teljes.

A papság nem a történelemből ered, hanem Isten változhatatlan akaratából. Mindazonáltal szemben találja magát a történeti körülményekkel, és – jóllehet mindig hű marad önmagához – keresve az evangéliumnak megfelelő választ az „idők jeleire”, konkrét döntései révén és a helyzetek kritikus megítélésével alakul. A

⁹³ Vö. II. János Pál pápa katekézise 1993. VII. 7-én.

⁹⁴ Vö. CIC 529. k. 1.§.

⁹⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 11; CIC 233. k. 1.§.

⁹⁶ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 74.

⁹⁷ Vö. CIC 287. k. 2.§; Klérus Kongregáció: *Quidam episcopi* dekrétum (1982. III. 8.): AAS 1982 (74) 642.

⁹⁸ *Ua*.

⁹⁹ Vö. II. János Pál pápa katekézise 1993. VII. 28-án; vö. II. Vatikáni Zsinat: *Gaudium et spes* lelkipásztori konstitúció, 43; Püspöki Szinódus: *Ultimus temporibus* dokumentum, II, I, 2/b; AAS 1971 (63) 912; CIC 281. k. 3.§, 287. k. 1.§.

¹⁰⁰ KEK 2442; vö. CIC 227. k.

¹⁰¹ Püspöki Szinódus: *Ultimis temporibus* dokumentum, II, I, 2/b.

papnak tehát kötelessége, hogy e „jeleket” a hit fényében értelmezze és okosan ítélje meg. Nem veheti őket látatlanba, főleg akkor, ha életét úgy akarja irányítani, hogy szolgálata és tanúságtétele egyre termékenyebb legyen Isten országa számára.

Az Egyház és a társadalom életének jelen szakaszában a papok arra hivatottak, hogy teljes mélységében éljék szolgálatukat azokkal az egyre mélyrehatóbb, számosabb és nehezebb lelkipásztori, társadalmi és kulturális szükségletekkel szemben, melyekkel találkozniuk kell.¹⁰²

Az apostolkodás különböző formáit élük, melyek nagylelkűséget és teljes odaadást, szellemi fölkészültséget és mindenekelőtt érett és elmélyült, a lelkipásztori szeretetben gyökerező lelki életet követelnek. Ez a papi életszentség sajátos útja, és ez teszi a hívek előtt hitelessé a szolgálatot a lelkipásztori tevékenységben.

Az újra-evangelizálás sürgőssége

35. Ebből következik, hogy a papnak egész különlegesen kell részt vennie a feladatban, amit az újra-evangelizálás az egész Egyháznak jelent. A Jézus Krisztusba, az emberek Megváltójába vetett hitből biztosan tudjuk, hogy Benne „kimeríthetetlen gazdagság” (Ef 3, 8) lakik, melyet egyetlen kultúra és egyetlen korszak sem tud kimeríteni, s belőle az emberek mindig új kincsekkel gazdagodhatnak.¹⁰³

Olyan órában vagyunk, amikor meg kell újulnia Jézus Krisztusba vetett hitünknek, aki „tegnap, ma és mindörökké” (Zsid 13, 8) ugyanaz. Ezért „az újra-evangelizálásra való fölszólítás a megtérésre szólít.”¹⁰⁴

Ugyanakkor fölhívás a reményre, „mely Isten ígéreteire, az Ő szavához való hűségére támaszkodik, s melynek Krisztus föltámadása ad rendíthetetlen bizonyosságot. Az Ő föltámadása végleges győzelem a bűn és a halál fölött, az első örömhír és minden evangelizáció kezdete, mindenn emberi haladás alapja és minden hitelesen keresztény kultúra alapelve.”¹⁰⁵

Ebben az összefüggésben a papnak mindenekelőtt a saját hitét, reményét és az Úr iránti figyelmes szeretetét kell fölélesztenie, hogy a hívőknek és minden embernek úgy tudja bemutatni Őt, amint van: mint élő személyt, aki vonz, aki mindenki másnál jobban szeret mindegyikünket, mert életét adta értünk; „nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja a barátaiért” (Jn 15, 13). S ezzel együtt a papnak, válaszul minden szorongató kérdésre, Jézus Krisztust kell hirdetnie, tudván, hogy minden ember olyan szeretetet keres, mely gyöngeségének, önzésének s halálának szűk korlátai fölé emeli őt.

Az újra-evangelizálásban a pap arra hivatott, hogy a remény hírnöke legyen.¹⁰⁶

A szekták és új kultuszok kihívása

36. A lelkipásztori szolgálat számára különös kihívás a szekták és új kultuszok még katolikus hívők körében is tapasztalható terjedése.

E jelenségnek bonyolultan összetett ok-rendszere van. Mindenesetre a papi szolgálattól megköveteli, hogy megfelelő fölkészültséggel és célzatossággal menjen elébe a vágnak, mellyel az emberek a Szentet és a hiteles lelkiiséget keresik.

Az utóbbi években megfigyelhető, hogy a lelkipásztorkodás elengedhetetlen föltétele, hogy a pap Isten embere és az imádság mestere legyen.

Ugyanakkor szükségesnek látszik, hogy a pap a gondjára bízott közösségnek olyan légkört teremtsen, melyben a rábízottak közül senki sem érzi, hogy közömbös vagy névtelen senki a lelkipásztor számára.

Ezért igazában minden hívő felelős, de különösen a pap, aki a közösség embere.

Ha a pap meg tudja tenni, hogy barátságosan és a személyiséget elfogadva és tiszteletben tartva komolyan vesz mindenkit, aki hozzá jön, ebből megszületik a hiteles szeretet stílusa, mely lassan az egész közösséget áthatja.

A szekták és új kultuszok kihívására válaszul alapos és átfogó katekézisre van szükség, ami a paptól különös figyelmet követel, hogy a hívők valamennyien valóban megismerhessék a katolikus hit és a keresztény hivatás tartalmát. Főleg azt kell a hívőknek megtanítani, milyen kapcsolat van Krisztusban kapott meghívásuk és az Ő Egyházához való tartozásuk között, s hogy ezt az Egyházat vallaniuk és kitartóan szeretniük kell.

Mindez akkor valósul meg, ha a pap életében és szolgálatában kerül mindent, ami a hívőkben lanyhaságot, elhidegülést vagy válogatós azonosulást válthatna ki az Egyház iránt.

A lelkipásztori szolgálat fény- és árnyoldalai

37. Nagyon vigasztaló tény, hogy a papok döntő többsége minden életkorban örömteli odaadással – mely gyakran csendes hősiesség gyümölcse – végzi szolgálatát, s teljesítőkéességük határáig menve dolgoznak, gyakran anélkül, hogy munkájuk eredményét láthatnák.

Odaadásukkal hirdetik azt az isteni kegyelmet, melyet a szentelésben kaptak, s mely állandóan új erőt ad a szent szolgálatra.

¹⁰² Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 5.

¹⁰³ Vö. II. János Pál pápa beszéde Santo Domingóban 1992. X. 12-én, 24: AAS 1993 (85) 826.

¹⁰⁴ *Ua.*, 1.

¹⁰⁵ *Ua.*, 25.

¹⁰⁶ Vö. *Ua.*

A pap életét megvilágító fény mellett természetesen nem hiányzik az árnyék sem, mely gyöngíti a világban tett tanúság szépségét és csökkenti a szolgálat hatékonyságát.

A lelkipásztori szolgálat vonzó, de nehéz vállalkozás, gyakran meg nem értés és ellenkezés fogadja, s főleg ma elfáradás, elszigetelődés és magány kíséri meg.

A lelki életnek, a Krisztussal való együttlétnek és a nagylelkű lelkipásztori szeretetnek abszolút elsőbbséget kell adni; ápolni kell a közösséget mindenkivel, főleg a többi papokkal ahhoz, hogy a kihívásokkal szemben, melyek a papot az elvilágiasodott gondolkodás felől állandóan érik, helyt lehessen állni.

Krisztussal lenni az imádságban

A lelki élet elsőbbsége

38. A pap abban a hosszú imádságban „fogantatott”, amelyben Jézus beszélt az Atyával apostolairól, s minden biztonnal mindazokról, akik az évszázadok során küldetésében részesednek (*Vö. Lk 6, 12; Jn 17, 15-20*). Jézusnak a Getszemáni kertben elhangzott imádsága, mely egészen a papi Golgota-áldozatra irányult (*Vö. Mt 26, 36-46*), mintája annak, hogy „papságunknak mennyire az imádsághoz kell kötődnie: teljesen az imádságban kell gyökereznie.”¹⁰⁷

Ebből az imádságból születve és a tőle elválaszthatatlan áldozat megújítására hivatva a papok szolgálatukat a lelki életükkel tartják elevenen, melynek abszolút elsőbbséget biztosítanak azzal, hogy nem hanyagolják el semmiféle tevékenység kedvéért. A lelkipásztori szolgálat termékenysége érdekében a papnak mély összhangban kell lennie Krisztussal, aki a Jó Pásztor és igazi szerzője minden lelkipásztori tevékenységnek.

A lelki élet eszközei

39. A lelki életnek minden pap életében meg kell testesülni a liturgia és a személyes imádság, a megfelelő életstílus és a szolgálathoz szükséges keresztény erények gyakorlása által. A Krisztushoz hasonlóság föltétele az Úr Jézussal való barátság és személyes találkozás, s az Egyház szolgálata, mely az Ő teste, s melyet a pap látható módon szeret, amikor hűségesen és fáradhatatlanul végzi lelkipásztori kötelességeit.¹⁰⁸

Ezért a papnak imádságos életét úgy kell kialakítania, hogy a következők kapjanak helyet benne: a napi szentmise¹⁰⁹ megfelelő előkészülettel és hálaadással; gyakori gyónás¹¹⁰ és a szemináriumban megismert lelkivezetés;¹¹¹ a zsolozsma buzgó és teljes végzése,¹¹² mely számára naponta kötelező;¹¹³ lelkiismeretvizsgálat,¹¹⁴ megfelelő módon végzett benső imádság,¹¹⁵ szentírásolvasás;¹¹⁶ a hallgatásra és megbeszélésre biztosított idő, főként lelkigyakorlatokon és rekollekciós napokon;¹¹⁷ a Mária-tisztelet különböző formái, pl. a rózsafüzér,¹¹⁸ a keresztút és más jámbor gyakorlatok,¹¹⁹ és a szentek életének olvasása.¹²⁰

Az évenként visszatérő nagycsütörtöki szentmisében a papoknak püspökük előtt és vele együtt meg kell újítaniuk a papszenteléskor tett ígéreteket maradandó hűségük jeleként.¹²¹

A lelki élettel való törődést a papnak örömteli kötelességként kell vállalnia, de úgy is, hogy a hívőknek ehhez joga van, mert a papban tudva vagy tudatlanul Isten emberét keresik, a tanácsadót, a békéltetőt, a hűséges és okos barátot, a biztos kísérőt, akire az élet legkeményebb pillanataiban rá lehet hagyatkozni, s vigasztalást és biztonságot lehet nála találni.¹²²

¹⁰⁷ II. János Pál pápa nagycsütörtöki levele a papokhoz: AAS 1987 (79) 1285.

¹⁰⁸ Vö. CIC 276. k. 2.§, 1.

¹⁰⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 5, 18; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 23, 26, 38, 46, 48; CIC 246. k. 1.§, 276. k. 2.§, 2.

¹¹⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 5, 18; CIC 246. k. 4.§, 276. k., 2§, 5.

¹¹¹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; CIC 239. k.; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 40, 50, 81.

¹¹² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; CIC 246. k. 2.§, 276. k. 2-3.§; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 26, 72.

¹¹³ Vö. CIC 1174. k. 1.§.

¹¹⁴ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 26, 37-38, 47, 51, 53, 72.

¹¹⁵ CIC 276. k. 2.§, 5.

¹¹⁶ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 4, 13, 18; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 26, 47, 53, 70, 72.

¹¹⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; CIC 276. k. 2.§, 4; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 80.

¹¹⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; CIC 246. k. 3.§, 276. k. 2.§, 5; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 36, 38, 45, 82.

¹¹⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 26, 37-38, 47, 51, 53, 72.

¹²⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18.

¹²¹ II. János Pál pápa nagycsütörtöki levele a papokhoz: AAS 1979 (71) 394; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 80.

¹²² Vö. Possisius: *Vita Sancti Aurelii Augustini*, 31: PL 32, 63.

Az imádkozó Krisztus követése

40. A lelkipásztori szolgálattal sokféle kötelesség jár, s ezek a pappal szemben – ma inkább, mint régen – olyan követelményeket támasztanak, melyek a külső aktivizmus felé sodornak, s olykor mértéktelen életritmust diktálnak.

E „kisértéssel” szemben nem szabad elfelejteni, hogy Jézus először maga köré akarta gyűjteni apostolait, hogy mindenekelőtt „Vele legyenek” (Mk 3, 14).

Isten Fia a maga imádságának tanúságát is ránk akarta hagyni.

Az evangéliumok gyakran szólnak az imádkozó Krisztusról: amikor kinyilatkoztatja, hogy az Atya küldte Őt (Vö. Lk 3, 21-22), az apostolok meghívása előtt (Vö. Lk 6, 12), a kenyérszaporításkor (Vö. Mt 14, 19; 15, 36; Mk 6, 41; 8, 7; Lk 9, 16; Jn 6, 11), a színeváltozáskor (Vö. Lk 9, 28-29), a süketnéma meggyógyításakor (Vö. Mk 7, 34), Lázár föltámasztásakor (Vö. Jn 11, 41), Péter vallomása előtt (Vö. Lk 9, 18), amikor a tanítványokat imádkozni tanítja (Vö. Lk 11, 1), s mikor ők küldetésükből visszatértek (Vö. Mt 11, 25; Lk 10, 21), a gyermekek megáldásakor (Vö. Mt 19, 13) és amikor Péterért imádkozott (Vö. Lk 22, 32).

Mindennapos tevékenysége az imádságból fakadt. Visszavonult a pusztába vagy a hegyre (Vö. Mk 1, 35; 6, 46; Lk 5, 16; Mt 4, 1; 14, 23), kora reggel fölkel, hogy imádkozzék (Vö. Mk 1, 35) és az egész éjszakát imádságban töltötte Istennel (Vö. Mt 14, 23. 25; Mk 6, 46. 48; Lk 6, 12).

Egészen élete végéig, az utolsó vacsorán (Vö. Jn 17, 1-26), a haláltusában (Vö. Mt 26, 36. 44) és a kereszten (Vö. Lk 23, 34-46; Mt 27, 46; Mk 15, 34) megmutatta az isteni Mester, hogy messiási szolgálatát és húsvéti exodusát az imádság élte. Föltámadván a halálból él mindörökké és imádkozik értünk (Vö. Zsid 7, 25).¹²³

Krisztust követve a papnak rendszeresen és huzamosan szilenciumot kell tartania, hogy a csendben ápolja és ismerje meg az eleven kapcsolatot az Úr Jézus személyével.

Az imádkozó Egyház követése

41. Ahhoz, hogy a pap hűségesen Jézussal együtt maradjon, követnie kell az imádkozó Egyházat.

41. Miközben továbbadja Isten ígését, emlékeznie kell arra az intelemre, amit szentelése napján a szentelő püspöktől hallott: „Állandóan elmélkedj az Igéről, mindig hidd el, amit olvasol, azt tanítsd, amit hiszel, és kövesd, amit tanítasz. Így a hit tanításával táplálsz, s életed jó példájával vigasztalod és támogatod Isten népét. Így részt veszel Isten templomának építésében, ami az Egyház.” Hasonló hangzik el a szentségek kiszolgáltatásáról, s különösen az Eucharisziáról: „Légy tudatában annak, amit teszel, és utánozd, amit végzel. Mivel az Úr halála és föltámadása misztériumát ünnepled, öld meg tagjaidat a víciumok számára, és törekedj az új életet élni.” S végezetül Isten népének az Atyához vezetéséről ezt mondja: „Tekinteted legyen szüntelenül Krisztuson, a Jó Pásztoron, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon, és keresse és megmentsen azt, ami elveszett.”¹²⁴

Az imádság mint közösség

42. Az Úrral való különleges kapcsolat erejéből lesz képes a pap átélni azokat a percek, melyekben az emberek között egyedül érzi magát; éppen azért, hogy megújítja együttlétét Krisztussal, aki az Eucharisziában menedéke és nyugóhelye.

Miként Jézus, aki magányában mindig az Atyával volt (Vö. Lk 3, 21; Mk 1, 35), úgy a papnak is olyan embernek kell lennie, aki a magányban megtalálja a közösséget Istennel;¹²⁵ és akkor elmondhatja Szent Ambrussal: „Soha nem vagyok olyan jó társaságban, mint amikor magányosnak látszom.”¹²⁶

Az Úrnál találja meg a pap az erőt és az eszközöket arra, hogy az embereket ismét Isten közelébe vigye, hitüket fölébressze és tevékenységre sarkallja őket.

A lelkipásztori szeretet

A Krisztus iránti szeretet jele

43. A lelkipásztori szeretet az a belső és energikus elv, mely a pap sokféle lelkipásztori tevékenységét össze tudja fogni. A társadalmi-kulturális és vallási környezetben ez a szeretet föltétlenül szükséges ahhoz, hogy az embereket a kegyelem életére vezesse.

E szeretettől áthatva a szolgáltatnak a Krisztus iránti szeretet megnyilvánulásának kell lennie, amit a pap azáltal valósít meg, hogy egészen odaadja magát a nyájért, mely rá bízott.¹²⁷

Krisztus pásztori szeretetének követése és az élet hozzáfőmálása cél, amely a paptól folyamatos fáradozást és áldozatokat követel, mert nem érhető el hirtelen, nem tűri a késlekedést, és nem lehet egyszer s mindenkorra

¹²³ Vö. Az *Imaórák Liturgiája*: Általános Rendelkezések, 3-4.

¹²⁴ Római Pontifikálé: *A püspök, a pap és a szerpap szentelése*, II, 151.

¹²⁵ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18; Püspöki Szinódus: *Ultimis temporibus* dokumentum, II, I, 3; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 46, 47; II. János Pál pápa katekézise (*L'Osservatore Romano* 1993. VI. 3.).

¹²⁶ *Epist.* 33: CSEL 82, 229 (Numquam enim minus solus sum, quam cum solus esse videor).

¹²⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 14; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 23.

birtokolni. Krisztus szolgájának kötelessége, hogy e tényt mindig és mindenekfölött élje s bizonyítsa, akkor is, ha öregsége miatt már semmiféle konkrét lelkipásztori feladata sincs.

A funkcionálisizmus

44. A lelkipásztori szeretetet ma főként az a veszély fenyegeti, hogy az ún. „funkcionálisizmus” megfosztja értelmétől. Nem ritkán még papoknál is észlelhető egy olyan fölfogás, mely tévesen arra hajlik, hogy a szolgálati papságot a funkciókra korlátozza. Eszerint a papi egzisztencia nem más, mint „tenni a dolgát”, bizonyos szolgáltatásokat nyújtani. A pap identitásának és szolgálatának e beszűkített fölfogása a pap életét a kiüresedés felé sodorja, s a keletkezett űrt gyakran a szolgálathoz nem illő életforma tölti ki.

A pap, aki tudja, hogy Krisztus és az Ő menyasszonyának szolgája, e veszély leküzdéséhez az imádságban, a szellemi munkában és a lelki olvasásban találja meg a szükséges erőt.¹²⁸

Az igehirdetés

Hűség az Igéhez

45. Krisztus az apostolokra és az Egyházra bízta a feladatot, hogy hirdessék az Evangéliumot minden embernek.

A hit továbbadása nem más, mint a keresztyén hivatás fölfedezése, hirdetése és elmélyítése. Azaz Isten hívása eléri azt az embert, akinek megmutatták az üdvösség misztériumát, s ezáltal a helyét, melyet e misztérium alapján mint fogadott fiúnak a Fiúban be kell töltenie.¹²⁹ A hitvallás e két szempontot foglalja össze és emeli ki; a hitvallás, amely kiváltságos kifejezése annak a hitnek, mellyel az Egyház mindig válaszolt Isten hívására.¹³⁰

Ez a papi szolgálat elé két feladatot állít, melyek olyanok, mint egy érem két oldala:

Az egyik a hit átadásának missziós karaktere. Az Ige szolgálata nem lehet elvont és az emberek életétől idegen, épp ellenkezőleg, az emberi élet értelméről kell szólnia minden emberhez, ezért a legkényesebb kérdésekkel is foglalkoznia kell, amit az emberi lelkiismeret csak föltehet.

A másik, hogy hiteles és megegyező legyen az Istenről és emberről szóló igazságot őrző Egyház hitével. A legnagyobb felelősségtudattal kell történnie, hiszen az emberi élet és az emberi lét értelmének legfontosabb kérdéseiről van szó.

Az Ige szolgálatának termékenysége érdekében a papnak ügyelnie kell az élet tanúságának fontosságára, mely föltárja az Isten iránti szeretet hatalmát és meggyőzővé teszi a szavát. Ez egyformán érvényes a szóbeli prédikációra, akár hívőknek, akár nemhívőknek, akár nem keresztyéneknek hirdeti Krisztus misztériumát; a katekézisre, mely az Egyház tanításának rendszeres és szerves bemutatása; és a kinyilatkoztatott igazságok konkrét esetek megoldására való alkalmazására.¹³¹

Annak tudata, hogy föltétlenül hűnek kell lenni Isten igéjéhez és a hagyományhoz, ha igazán Krisztus tanítványa akar lenni és meg akarja ismerni az igazságot (*Vö. Jn 8, 31-32*), végig kíséri a papi lelkiesség történetét. Ezt a II. Vatikáni Zsinat ünnepélyesen megerősítette.¹³²

Főleg a kortárs, elméletileg és gyakorlatilag materialista, szubjektivista és problematizáló társadalomnak van rá szüksége, hogy az Evangéliumot fölkínálják neki, mint „Isten hatalmát, mely meg tudja menteni azokat, akik hisznek” (*Vö. Róm 1, 16*). Meggondolva, hogy „a hit hallásból fakad, a hallás pedig Krisztus tanításából” (*Róm 10, 12*), a papoknak minden energiájukat mozgósítaniuk kell, hogy ennek a szolgálatban elsőrangú küldetésnek megfeleljenek. Ők ugyanis nemcsak tanúi, hanem hirdetői és továbbadói is a hitnek.¹³³

Ez a hierarchikus közösségben végzett szolgálat képessé teszi őket arra, hogy tekintéllyel adják elő a katolikus hitet és az Egyház hitét hivatalosan bizonyítsák. „Isten népét ugyanis elsősorban Isten eleven Igéje egyesíti, melyet joggal várnak a papoktól.”¹³⁴

A hitelesség érdekében az Igét „kértelműség és hamisítás nélkül kell hirdetni, mint Isten igazságának bizonyosságát” (*Vö. 2 Kor 4, 2*). A pap érett felelősségtudattal óvakodik attól, hogy az isteni üzenetet kiforgassa, csorbítsa, megrontsa vagy fölhígítsa. Feladata ugyanis „nem az, hogy saját bölcsességét tanítsa, hanem Isten Igéjét, és mindenkit megtérésre és életszentségre hívjon.”¹³⁵

A prédikáció tehát nem merülhet ki abban, hogy egyéni gondolatokat, személyes tapasztalatokat közöljön, vagy pusztán pszichológiai,¹³⁶ szociológiai vagy filantróp magyarázatokat adjon; ugyanígy nem tévedhet elkápráztató retorikába, mint ez a tömegtájékoztató eszközökben gyakran megtörténik. A papnak ugyanis egy

¹²⁸ Vö. CIC 279. k. 1.§.

¹²⁹ II. Vatikáni Zsinat: *Dei Verbum* dogmatikai konstitúció, 5; KEK 1-2, 142.

¹³⁰ Ua. 150-152, 185-187.

¹³¹ II. János Pál pápa katekézise (*L'Osservatore Romano*, 1993. IV. 22.)

¹³² II. Vatikáni Zsinat: *Dei Verbum* dogmatikai konstitúció, 25.

¹³³ CIC 757, 762, 776. k.

¹³⁴ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 4.

¹³⁵ Ua.; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 26.

¹³⁶ II. János Pál pápa katekézise (*L'Osservatore Romano*, 1993. IV. 22.).

olyan Igét kell hirdetni, mely fölött nem rendelkezik szabadon, mert az Egyházra van bízva, hogy őrizze, kutassa és hűségesen továbbadja.¹³⁷

Az Ige és az élet

46. Az Evangélium hirdetőjének küldetését a lelkipásztorkodásban kell konkrétan megvalósítania, hogy ezáltal a pap Isten Igéjének világosságánál megfelelően tudjon válaszolni a különféle helyzetek és körülmények fölvetette kérdésekre.

Hogy szolgálata hatékony és hihető legyen, fontos, hogy a pap – hitéből és szolgálatából fakadóan – építően kritikus szellemben tudja megítélni az ideológiákat, a nyelvet, a kulturális összefonódásokat és eszményképeket, melyeket a tömegtájékoztató eszközök terjesztenek nagyban befolyásolva a közszellemet.

Az Apostol figyelmeztetésére hallgatva – aki így kiáltott: „Jaj nekem, ha nem hirdetem az Evangéliumot!” (1 Kor 9, 16) – tudnia kell fölhasználni mindazt a kommunikációs eszközt, amit a tudomány és a modern technika fölkinál.

Kétségtelen azonban, hogy nem függ minden az ilyen eszközöktől vagy az emberi fáradozástól, mert az isteni kegyelem a maga célját az emberi munkától függetlenül is el tudja érni. Rendes körülmények között viszont az igehirdetésnek Isten tervében az a szerepe, hogy az Evangélium hirdetésének és a hit továbbadásának kiváltságos útja legyen.

A sokaság láttán, mely ma az igehirdetéstől távol vagy azon kívül él, a pap aktuálisnak érzi a szorongató kérdést: „Hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak? És hogyan halljanak róla, ha nincs, aki hirdesse?” (Róm 10, 14)

Hogy válaszolni tudjon e kérdésekre, a papnak személy szerint kell éreznie a sürgetést, hogy egészséges, főként patrisztikus egzegézis által bensőséges kapcsolatba kerüljön a Szentírással, s éljen az elmélkedés olyan módszerével is, mely az Egyház spirituális hagyományához tartozik, hogy így szeretve értse meg a Szentírást.¹³⁸ Ezért különleges figyelmet kell szentelnie a liturgikus homília készítésére, annak tartalmára, az előadó és alkalmazó részek egyensúlyára, az átadás módjára egészen a jó kiejtésig. Mindehhez vegye tekintetbe a téma méltóságát és hallgatóit.¹³⁹

Az Ige és a katekézis

47. A katekézis jelentős része az evangelizációs küldetésnek, s kiváltságos eszköze a tanításnak és a hit érlelődésének.¹⁴⁰ A püspök munkatársa és megbízottjaként a pap felelős azért, hogy a rábízott közösségben a hitoktatást megszervezze, összehangolja és irányítsa. Nagyon fontos, hogy a katekézist beágyazza az evangelizáció organikus egészébe, s biztosítsa összhangját a püspökkel, a helyi egyházzal és az Egyház egészével.¹⁴¹

Különösen kell ügyelnie arra, hogy megfelelő munkatársai legyenek a katekézisben: szerzetesrendek és társulatok tagjai, megfelelően képzett laikus hívők,¹⁴² akiknek hitoktatói tevékenységét jól ismeri.

Törődnie kell a hitoktatók alap- és továbbképzésével, az egyesületekkel és mozgalmakkal. Az adott lehetőségek között a papnak „a katekéták katekétájának” kell lennie, aki az Úr tanítványainak igazi közösségét alkotja velük, és ez a tanítványi kör a katekézis résztvevőinek vonzó központja.

A hit tanítója¹⁴³ és nevelőjeként¹⁴⁴ a papnak biztosítania kell, hogy a katekézis a családon belüli keresztény nevelésnek, a vallásoktatásnak, az apostoli mozgalmak oktatásának stb. kiváltságos része legyen, s hogy a hívők minden csoportját elérje: gyermekeket, ifjakat, felnőtteket, időseket. Értenie kell ahhoz, hogy a hitoktatás tartalmát jól adják tovább, fölhasználva minden oktatási és hírközlő eszközt, mely hasznos lehet abban, hogy a hívők életkörülményeiknek, koruknak, műveltségüknek megfelelően kapják a keresztény tanítást, és valóra is tudják váltani.¹⁴⁵

Mindehhez a pap nem nélkülözheti a legfontosabb forrást, a Katolikus Egyház Katekizmusát, mely az egyházi tanítás biztos és hiteles szövegét adja.¹⁴⁶

Az Eucharisztia szentsége

Az eucharisztikus misztérium

48. Amennyiben az Ige szolgálata a papi szolgálat alapeleme, annyiban a szíve és eleven központja az Eucharisztia, mely Krisztus egyetlen és örök áldozatának reális jelenléte az időben.¹⁴⁷

¹³⁷ Vö. *Ua.*, II. Vatikáni Zsinat: *Dei Verbum* dogmatikai konstitúció, 10.

¹³⁸ Vö. Aquinói Szt. Tamás: *Summa Theologiae* I, 43, 5.

¹³⁹ Vö. CIC 769. k.

¹⁴⁰ Vö. II. János Pál pápa: *Catechesi tradendae* apostoli buzdítás (1979. október 16.), 18.

¹⁴¹ Vö. CIC 768. k.

¹⁴² Vö. CIC 776. k.

¹⁴³ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 9.

¹⁴⁴ Vö. *Ua.*, 6.

¹⁴⁵ Vö. CIC 779. k.

¹⁴⁶ Vö. II. János Pál pápa: *Fidei depositum* apostoli konstitúció (1992. október 11.).

Az Eucharisztia – mint Krisztus halálának és föltámadásának szentségi emlékezete, mint az egyetlen megváltó áldozat reális és hatékony megjelenítése, mint az evangelizáció és a keresztyén élet forrása és csúcsa¹⁴⁸ – a papi szolgálat kezdete, útja és célja, mert „minden egyházi szolgálat és apostoli tevékenység szorosan kötődik az Eucharisziához és rá irányul.”¹⁴⁹ A pap, akit arra szenteltek föl, hogy bemutassa a szent áldozatot, eközben nyilvánítja ki szemmel látható módon a maga identitását.

Bensőséges összefüggés van ugyanis az Eucharisztia központi szerepe, a lelkipásztori szeretet és a pap életének egysége között.¹⁵⁰ A pap a szentmiséből fontos eligazításokat kap az életszentség útjára vonatkozóan, melyre különös módon is meghívást kapott.

Mivel a pap szolgálatában Krisztusnak, az örök Főpapnak átadja értelmét, akaratát, hangját és kezét, hogy szolgálata által az Atyának följajnlhassa a megváltás szentségi áldozatát, magáévá kell tennie a Mester érzületét, s miként Ő, „ajándékként” kell élnie testvérei számára. Meg kell tanulnia bensőségesen egyesülni az áldozati adományokkal, hogy az áldozati oltáron egész életét az Istenből eredő ingyenes szeretet láthatójeleként ajánlhassa föl.

Az Eucharisztia ünneplése

49. Emlékeztetnünk kell arra, hogy a szentmise mindennapos bemutatásának¹⁵¹ a pap számára pótolhatatlan értéke van akkor is, ha egyetlen hívő sem vesz rajta részt. Egész napja és a napi szolgálat központjaként kell megélnie, mint vágyának gyümölcset és a lehetőséget arra, hogy mélységesen és gyümölcsözően találkozzék Krisztussal. Nagyon ügyeljen rá, hogy áhitattal és összeszedett lélekkel misézzen.

A mai civilizációban, mely egyre érzékenyebb a jelekkel és képekkel való kommunikációra, a papnak figyelnie kell mindenre, ami a szentmise szépségét és szent voltát emelni képes. Az Eucharisztia ünneplésénél gondoskodni kell alkalmas helyről, annak tisztaságáról, az oltár és a tabernákulum megfelelő kiképzéséről,¹⁵² a méltó edényekről, textiliákról,¹⁵³ énekről,¹⁵⁴ zenéről,¹⁵⁵ a szent csendről¹⁵⁶ stb. Mindezek hozzájárulhatnak az eucharisztikus áldozatban való jobb részvételhez. A figyelmetlenség ugyanis a liturgia szimbolikus oldala iránt, a kihagyások és a sietség, a felületesség és rendtelenség megfosztják tartalmától a szentjeleket és gyöngítik a hitet.¹⁵⁷ Aki csúnyán misézik, hite gyöngeségének adja jelét és másokat sem nevel a hitre. A szép misézés ezzel szemben az első fontos katekézis a szent Áldozatról.

Azon túlmenően, hogy a pap minden képességét az Eucharisztia ünneplésének szolgálatába állítja, eleve kell tennie a hívők együttünneplését. Hozzátelemek, kihagyások és mindenfajta változtatás nélkül tartania kell magát a megszabott rítushoz, az illetékes hatóság által jóváhagyott liturgikus könyvekhez.¹⁵⁸

Az ordináriusnak és mindenfajta szerzetes előljárónak elsődleges föladata, hogy jó példával járjon elől, és felügyeljen arra, hogy a szentmisére vonatkozó liturgikus szabályokat mindenütt hűségesen betartsák.

A miséző és koncebráló papoknak a rubrikákban előírt szent ruhát kell viselniük.¹⁵⁹

A szentségimádás

50. Az Eucharisztia központi szerepének nemcsak az áldozat méltó ünneplésében kell láthatóvá lennie, hanem a gyakori szentségimádásban is; oly módon, hogy a pap az egyházközség példaképe legyen a tabernákulumban jelenlévő Úr előtt végzett összeszedett és buzgó imádságával. Kívánatos, hogy a lelkipásztorkodó pap szervezzen közösségi szentségimádásokat. „Az Eucharisziába vetett hit és az iránta való szeretet nem tudja elviselni, hogy Krisztus a tabernákulumban egyedül maradjon”.¹⁶⁰

A szentségimádás kiváltságos ideje lehet a zsolozsma végzése, mely a nap folyamán annak a dicsérő- és hálaáldozatnak igazi folytatása, melynek központja és szentségi forrása a szentmise. A zsolozsmázásban a Krisztussal egyesült pap az Egyház hangja az egész világért. A zsolozsmának – hacsak lehet – közösségileg kell

---

¹⁴⁷ Vö. II. János Pál pápa katekézise (*L'Osservatore Romano*, 1993. V. 14.)

¹⁴⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 5.

¹⁴⁹ *Uo.*

¹⁵⁰ Vö. *Ua.*, 5, 13; Szt. Jusztin: *Apologia* I, 67; PG 6, 429; Szt. Ágoston: *In Iohannis Evangelium tractatus*, 26, 13-15: CCL 36, 266.

¹⁵¹ Vö. CIC 904. k.

¹⁵² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitúció, 128.

¹⁵³ Vö. *Ua.*, 122-124.

¹⁵⁴ Vö. *Ua.*, 112, 114, 116.

¹⁵⁵ Vö. *Ua.*, 120.

¹⁵⁶ Vö. *Ua.*, 30.

¹⁵⁷ Vö. CIC 899. k. 3.§.

¹⁵⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitúció, 22; CIC 846. k. 1.§.

¹⁵⁹ Vö. CIC 929. k.; *Római Miskönyv*: Általános Rendelkezések, 81, 298; Rítuskongregáció: *Liturgicae instaurationes* rendelkezés, 8c: AAS 1970 (62) 701.

¹⁶⁰ II. János Pál pápa katekézise (*L'Osservatore Romano*, 1993. VI. 10.); vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 48; Rítuskongregáció: *Eucharisticum Mysterium* rendelkezés, 50; KEK 1418.

történnie, úgy, hogy „tolmácsolja és szólaltassa meg azt az egyetemes hangot, mely Isten dicsőségét énekli és az emberek üdvösségéért könyörög.”¹⁶¹

Példás ünnepélyességgel kell végeznie a zsolozsmát a kanonokok káptalanjának.

Mindig óvakodni kell attól – mind közösségi, mind egyéni végzése közben –, hogy a zsolozsma pusztá kötelesség legyen, melyet darálva, a szöveg értelmére való figyelem nélkül olvasnak végig.

A bűnbánat szentsége

A kiengesztelődés szolgálója

51. A föltámadott Krisztus ajándéka az apostoloknak a Szentlélek a bűnök bocsánatára: „Vegyétek a Szentlelket; akinek megbocsátjátok bűneit, bocsánatot nyer, s akiét megtartjátok, meg lesznek tartva.” (Jn 20, 21-23) Krisztus az ember Istennel való kiengesztelődésének művét kizárólag apostolaira és azok utódaira bízta. Ezért a papok Krisztus akarata szerint a kiengesztelődés szentségének egyedüli kiszolgáltatói.¹⁶² Miként Krisztus, ők is arra küldetnek, hogy a bűnösöket megtérítsék, s egy irgalmas ítélet által visszavigyék az Atyához.

A szentségi kiengesztelődés visszaállítja a barátságot Istennel, az Atyával és minden gyermekével az Ó családjában, ami az Egyház. Ezáltal az Egyház megújul és minden dimenziójában épül: plébániailag, egyházmegyeyileg, egyetemesen egyaránt.¹⁶³

A szomorú tény megállapítása ellenére, ti. hogy a mai kultúrában a bűn iránti érzék nagyon elhalványult, a papnak örömmel és odaadással kell végeznie a lelkiismeret nevelésének, a megbocsátásnak és a békének szolgálatát.

Ezért azonosulnia kell a szentséggel és magára öltve Krisztus magatartását, irgalmas szamaritánusként kell lehajolnia a sebekkel borított emberiséghez, hogy a bűnbánat üdvös dimenziójának keresztény újdonsága, mely gyógyulást és megbocsátást hoz, fölismerhetővé váljék.¹⁶⁴

Odaadás a kiengesztelődés szolgálatára

52. A papnak szolgálata¹⁶⁵ és fölszenteltsége alapján időt és energiát kell szentelnie a gyóntatásra. A tapasztalat mutatja, hogy a hívek szívesen mennek gyónni oda, ahol tudják, hogy rendelkezésre állnak gyóntatók. Ez mindenütt érvényes, de főként a nagyon látogatott templomokban és a zarándokhelyeken, ahol lehetőség van a szerzetesek és öreg papok testvéri és felelősségteljes együttműködésére.

Minden pap tartsa magát az egyházi törvényekhez, melyek a személyes gyónás értékét védik és támogatják, s hangsúlyozzák a személyes bűnvallomást.¹⁶⁶ A közös gyónás és közösségi föloldozás csak olyan rendkívüli esetekre van föntartva, melyeket a hatályos törvények pontosan fölsorolnak.¹⁶⁷ A gyóntatónak a gyónó lelkiismeretét lehetőleg kevés, de a konkrét helyzethez kapcsolódó szavakkal tanítania kell, hogy ezáltal személyes irányítást adjon a megtérésben és a lelki fejlődésben; s megfelelő elégtételt is adnia kell.¹⁶⁸

A papnak a gyónást szentségi szinten kell tartania, s el kell kerülnie a veszélyt, mely pusztán pszichológiai vagy valami formális tevékenység szintjére korlátozza.

Ezt szolgálja többek között a gyónás helyére és a gyóntatószékre vonatkozó érvényes fegyelem hűségese megtartása.¹⁶⁹

A gyónásra szükség van

53. Mint minden jó hívőnek, a papnak is szüksége van arra, hogy bűneit és gyöngeségeit meggyónja. Elsősorban neki kell tudnia, hogy a gyónás mennyire erősít a hitben, valamint az isten- és a felebaráti szeretetben. Ahhoz, hogy a bűnbánat szentsége a maga szépségét és hatékonyságát igazán megmutathassa, lényeges, hogy a szentség szolgálója személyes tanúságot tegyen róla, s példát adjon a hívőknek a gyónásban. Ez egyébként első föltétele annak, hogy a kiengesztelődés szentsége újra visszanyerje lelkipásztori jelentőségét. Jó dolog, ha a hívők tudják és látják, hogy a papjaik is rendszeresen járnak gyónni:¹⁷⁰ „Az egész papi egzisztencia súlyos károkat szenved, ha hanyagság vagy bármi más miatt elmarad a rendszeres, őszinte hittel és mély

¹⁶¹ II. János Pál pápa katekézise (L'Osservatore Romano, 1993. VI. 3.); vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitúció, 99-100.

¹⁶² Vö. Trienti Zsinat, 6. sessio: *Határozat a megigazulásról*, 14; *Ua.*, 14. sessio: *Tanítás a bűnbánat szentségéről*, 1, 2, 5-7, 10; *Ua.*: 23. sessio: *Tanítás és kánonok az egyházirend szentségéről*, 1; II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 2, 5; CIC 965. k.

¹⁶³ Vö. KEK 1443-45.

¹⁶⁴ Vö. CIC 966. k. 1.§, 981. k.; II. János Pál pápabeszéde az Apostoli Penitentiáriához (L'Osservatore Romano, 1993. III. 28.).

¹⁶⁵ Vö. CIC 986. k.

¹⁶⁶ Vö. CIC 960. k.; II. János Pál pápa: *Redemptor hominis* enciklika, 20.

¹⁶⁷ Vö. CIC 961-963. k.; VI. Pál pápa beszéde 1978. III. 20-án: AAS 1978 (70) 328; II. János Pál pápa beszéde 1981 I. 30-án: AAS 1981 (72) 201; Uő.: *Reconciliatio et poenitentia* apostoli levél, 33: AAS 1985 (76) 269.

¹⁶⁸ Vö. CIC 978. k. 1.§, 981. k.

¹⁶⁹ Vö. CIC 964. k.

¹⁷⁰ CIC 276. k. 2.§. 5; II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18b.

jámborsággal végzett gyónás. A papban, aki bűneit már nem vagy rosszul gyónja meg, »pap volta« és »papi tevékenysége« is sérül, sőt a nyáj is, melynek pásztora, rövid időn belül kárát látja.”¹⁷¹

Lelkivezetés a pap és mások esetében

54. A gyónással párhuzamosan a lelkivezetés szolgálatát sem mulaszthatja el a pap. A lelkivezetésnek az az új fölfedezése, hogy a gyónástól függetlenül is létezik, nagy jótétemény a mai Egyház számára.¹⁷² A papok nagylelkű és aktív lelkivezetése fontos módja a papi és szerzetesi hivatások tisztázásának és támogatásának.

Lelkiségük jobbításához a papoknak maguknak is szükségük van lelkivezetésre. Amikor szolgálatuk első lépéseitől kezdve lelkük formálását rábízák bölcs paptestvéreikre, tudatára ébrednek, mennyire fontos, hogy a lelki élet és a lelkipásztori szolgálat útjait ne teljesen egyedül járják. A lelki nevelés e kipróbált és hatékony módja a papoknak teljes szabadságot hagy a vezető személyének megválasztásában.

A közösség vezetője

A pap a közösségért pap

55. A papnak az eddig mondottak után szolgálatának egy további összetevőjével is számolnia kell: gondoskodnia kell a rábízott közösség életéről, s ez elsősorban a szeretet tetteiben nyilvánul meg.

Mint az egyházközség pásztora, a pap e közösségért van és él; érte imádkozik, tanul, dolgozik és áldozza föl magát. Készen áll arra, hogy az életét is odaadja, mert úgy szereti a közösséget, mint Krisztus. Minden szeretete és megbecsülése a közösségnek szól,¹⁷³ minden erejével és percében rendelkezésére áll, hogy az Egyházat mint Krisztus menyasszonyát az Atya dicsőségére egyre szebbé és a Szentlélek szeretetére egyre méltóbbá tegye.

A papi élet e völegény jellegéből következik, hogy mint pásztor vezeti közösségét. Odaadóan szolgálja annak minden egyes tagját, a kinyilatkoztatott igazság fényével megvilágítja lelkiismeretüket, hatalommal virraszt a keresztény élet evangéliumi hitelessége fölött, helyesbíti a tévedéseket, megbocsát, gyógyítja a sebeket, vigasztalja a szomorkodókat és ápolja a testvériséget.¹⁷⁴

E kényes és összetett követelmények nemcsak biztosítják, hogy a szeretet tanúságtétele egyre áttetszőbb és hatékonyabb legyen, hanem szorosabbra vonják azt a közösséget, mely a pap és egyházközsége között van, s ami egyben folytatása és konkrét megvalósítása az Istennel, Krisztussal és az Egyházzal való közösségnek.¹⁷⁵

„Sentire cum Ecclesia”

56. A papnak, hogy népe jó „vezetője” lehessen, föl kell ismernie az idők jeleit: azokat a világméretű és mélyreható tényeket, melyek történelmileg érintik az egész Egyház útját, s azokat a konkrét jeleket is, amelyek egy-egy közösséget érintenek.

Ez a megkülönböztetési készség a teológiai és lelkipásztori problémák tanulmányozásában állandó és becsületes tájékozódást, továbbá korunk társadalmi, kulturális és tudományos tényeire való reflektálást követel.

Mindez azt igényli, hogy a papokban szolgálatuk végzése közben éljen a „sentire cum Ecclesia” állandó, tiszteletteljes magatartása, hogy mindig a pápával, a püspökökkel, a paptestvérekkel, a szerzetesekkel és a laikusokkal közösségben dolgozzanak.

Munkájuk végzése közben ne rösteljék, hogy szerzetesek és hívők segítségét kérik, tiszteletben tartva a törvényes formákat és az egyes személyek képességeit.

A papi cölibátus

Az Egyház szilárd akarata

57. Az Egyház a II. Vatikáni Zsinaton s a pápák későbbi megnyilatkozásaikban meggyőződéssel magukévá tették azokat a mély teológiai és lelkipásztori alapokat, melyekre a papság és a cölibátus kapcsolata épül. S annak a tanúságtételnek világosságánál, amit – fájdalmas, ellenkező esetek ellenére – oly sok pap tesz a cölibátus lelki és evangéliumi értéke mellett, megerősítették „a szilárd akaratot arra, hogy megtartsák a törvényt, mely a latin rítusban a papoktól és papjelöltektől szabadon választott és örökös cölibátust követel”.¹⁷⁶

¹⁷¹ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 26; Uő.: *Reconciliatio et poenitentia* apostoli levél, 31.

¹⁷² Ua., 32.

¹⁷³ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 22-23; Uő.: *Mulieris dignitatem* apostoli levél, 26.

¹⁷⁴ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 6; CIC 529. k. 1.§.

¹⁷⁵ Aranyszájú Szt. János: *De sacerdotio*, III, 6; PG 48, 643. (A lelkek lelki születése a papok kiváltsága: ők hívják a kegyelem életére a kereszttség által, az ő segítségükkel öltjük magunkra Krisztust, s temetkezünk el Isten Fiával együtt, s leszünk tagjai ennek a boldog Főnek. [Vö. *Róm 6, 1; Gal 3, 27*] Ezért nemcsak többre kell becsülnünk őket a királyoknál és fejedelmeknél, hanem nagyobb tiszteletet érdemelnek, mint a szüleink. Ők ugyanis a hús akaratából és vérből nemzettek minket, a papok pedig Isten Fiaivá szülnek; a kegyelem rendjében boldog újjászületésünk, szabadságunk és fiúvá fogadásunk eszközei ők.)

¹⁷⁶ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 29; vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 16; VI. Pál pápa: *Sacerdotalis celibatus* enciklika (1967. VI. 24.), 14; CIC 277. k. 1.§.

A cölibátus ugyanis ajándék, melyet az Egyház kapott és meg akar őrizni abban a meggyőződésben, hogy önmaga és a világ számára igen nagy érték.

A cölibátus teológiai-spirituális megalapozása

58. Mint minden evangéliumi értéket, a cölibátust is úgy kell megélni, mint főlzabadító újdonságot, mint Krisztus követése radikális voltának bizonyosságát, s mint az eszkatologikus valóság jelét. „Nem mindenki fogja ezt föl, hanem csak azok, akiknek megadatott. Vannak ugyanis eunuchok, akik anyjuk méhéből így születtek; másokat emberek tettek eunuchhá, és vannak mások, akik a mennyek országa kedvéért tették eunuchhá magukat. Aki föl tudja fogni, fogja föl.” (Mt 19, 10-12)¹⁷⁷

Hogy a kapott ajándékkal szeretettel és nagylelkűséggel lehessen élni, nagyon fontos, hogy a papok már a szemináriumi képzésben megismerjék a cölibátus egyházi fegyelmeinek spirituális alapjait.¹⁷⁸ A cölibátus mint Isten ajándéka s mint különleges karizma, tisztaságot követel, azaz a teljes és állandó önmegtartóztatást a mennyek országáért, azért, hogy Krisztus főlzentelt szolgája osztatlan szívvel és teljesen szabadon szolgálhassa Istent és az embereket.¹⁷⁹ Még mielőtt bárki kifejezné akaratát, hogy kész erre, az Egyház fegyelme kinyilvánítja az Egyház akaratát, melynek végső alapja a cölibátus és a szentelés közötti összefüggésben van. A szentelés a papot Jézus Krisztushoz az Egyház Fejéhez és Völegényéhez teszi hasonlóvá.¹⁸⁰

Az Efezusi levél (Vö. 5, 25-27) Krisztus papi ajándékát (Vö. 5, 25) szoros összefüggésbe hozza az Egyház megszentelésével (Vö. 5, 26), melyet Krisztus völegényi szeretettel szeret. A szentelés révén Krisztusnak Egyháza, hűséges menyasszonya iránti kizárólagos szeretetének papságában részesedve a pap cölibátusával fejezi ki ezt a szeretetet, mely lekipásztori tevékenységének termékeny forrása is lesz.

A cölibátus tehát nem a papi szolgálatot kívülről érintő befolyás, nem is tekinthető egy pusztán törvénnyel kierőszakolt intézménynek. Aki ugyanis a papszentelést kapja, tudatosan és szabadon törekedett rá,¹⁸¹ éveken át készült alapos megfontolással és buzgó imádsággal. Eljutván arra a szilárd meggyőződésre, hogy ezt az ajándékot Krisztus adja neki az Egyház javára és mások szolgálatára, a pap elfogadja a cölibátust egész életére, s akaratát megerősíti a már diákonusszenteléskor tett ígéretének megfelelően.¹⁸²

Ebből következően az egyházi törvény egyrészt megerősíti a cölibátus karizma-természetét és megmutatja, milyen szorosan kötődik a szent szolgálattal a Krisztus és az Egyház közötti kapcsolat völegény-menyasszonyi dimenziójában, másrészt védi annak szabadságát, aki vállalja.¹⁸³ Az ezáltal új és nagyszerű jogcímen¹⁸⁴ Krisztusnak szentelt pap világosan legyen tudatában, hogy egy törvényileg pontosan körülírt ajándékot kapott, melyből rá nézve erkölcsi kötelezettség következik. Ennek a szabad akarattal elfogadott, törvénnyel szabályozott kötelezettségnek teológiai karaktere van. Annak a völegénységnek jele, melyet a papszentelés ruház rá. A pap azt a lelki s mégis reális atyaságot is megkapja, mely egyetemes természetű és konkrét a rábízott közösségben válik.¹⁸⁵

Jézus példája

59. A cölibátus tehát önátadás Krisztusban és Krisztussal az Ő Egyházának, és a papi szolgálat megnyilvánulása az Egyház felé az Úrban és az Úrral.¹⁸⁶

Az éretlenség állapotában maradna az ember, ha a cölibátust úgy akarná élni, mint a szentelés fejében „az Úrnak lerovandó adót”; s nem úgy tekintené, mint „ajándékot, melyet az ember az Úr irgalmasságától kap”,¹⁸⁷ mint szabad választást s az Isten és az emberek szeretetére szóló különleges meghívás hálás elfogadását.

A példa maga az Úr, aki kora uralkodó kultúrája ellenére önként a cölebsz élet mellett döntött. Az Őt követő tanítványok „mindent” elhagytak, hogy a rájuk bízott küldetést teljesítsék (Lk 18, 28-30).

Ebből következően akarta az Egyház az apostolok idejétől kezdve őrizni a klerikusok örökös önmegtartóztatását, s tért rá idővel arra, hogy a papjelölteket a cölebsz életet élő férfiak közül válassza ki (Vö. 2 Tesz 2, 15; 1 Kor 7, 5; 9, 5; 1 Tim 3, 2, 12; 5, 9; Tit 1, 6, 8).¹⁸⁸

¹⁷⁷ Vö. II. János Pál pápa: *Veritatis splendor* enciklika, 22.

¹⁷⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Optatum totius* határozat, 10; CIC 247. k. 1.§; Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* dokumentum, 48; Ua.: *Orientamenti educativi*, 16.

¹⁷⁹ Vö. II. János Pál pápa nagycsütörtöki levele a papokhoz: AAS 1979 (71) 405; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 29; CIC 277. k. 1.§.

¹⁸⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 16c; VI. Pál pápa: *Sacerdotalis celibatus* enciklika, 14.

¹⁸¹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 16c; CIC 1036-1037. k.

¹⁸² Vö. Római Pontifikálé: *A püspök, a pap és a szerpap szentelése*, III, 228; II. János Pál pápa nagycsütörtöki levele a papokhoz: AAS 1979 (71) 409.

¹⁸³ Vö. Püspöki Szinódus: *Ultimis temporibus* dokumentum, II, I, 4c.

¹⁸⁴ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 16b.

¹⁸⁵ Vö. *Uo.*

¹⁸⁶ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 29.

¹⁸⁷ Nevelési Kongregáció: *Orientamenti educativi*, 16.

¹⁸⁸ Elvirai Zsinat (300-305), 27, 33; Neocézareai Zsinat (314), 1; I. Niceai Zsinat (325), 3; Karthagói Zsinat (390), Trullai Zsinat (691), 3, 6, 12, 13, 26, 30, 48. k.

Nehézségek és ellenvetések

60. A jelenlegi kulturális légkörben – mely nem értékeli az embert, s képtelen arra, hogy az emberi nemiség teljes, pozitív és fölzsabadító értelmét lássa – újra meg újra fölteszik a kérdést, hogy érték-e és mit jelent a papi cölibátus, illetve helyeselhető-e szoros kapcsolata a szolgálati papsággal?

A latin s olykor a keleti Egyház döntését – t.i. hogy a szolgálati papságot csak olyan férfiakra ruházzák, akik megkapták Istentől a tisztaság ajándékát a cölibátusban – az évszázadok során mindig nehézségek és ellenvetések kísérték. A keleti egyházak fegyelme, mely lehetővé teszi a női papságot, nem mond ellent a latin egyháznak. Ezek a keleti egyházak ugyanis mindig megkövetelik a cölibátust a püspöktől. Továbbá nem a papok nősülését engedélyezik, és nem teszik lehetővé az özvegy papok újra házasságát sem. Mindig és csakis a már házasságban élő férfiak pappá szenteléséről van szó.

Akik ma nehézségeket hoznak föl a cölibátus ellen,¹⁸⁹ azzal támasztják alá, hogy el kell utasítani a testet tagadó spiritualizmust; illetve, hogy a megtartóztatás a nemiség félreértését és megvetését hozza magával; elviselhetetlenül nehéz és fájdalmas esetekből indulnak ki; egyedi eseteket általánosítanak. Figyelmün kívül hagyják azonban a papok túlnyomó többségének tanúságtételét, akik cölibátusukat belső szabadsággal, gazdag evangéliumi motivációval, lelki termékenységgel, meggyőződéses hűségben és hivatásuk-küldetésük fölötti örömben élik.

Ahhoz azonban, hogy ezt az ajándékot a derűs kiegyensúlyozottság és a lelki fejlődés légkörében lehessen őrizni, be kell tartani minden szabályt, ami a papot távoltartja a lehetséges veszedelmektől.¹⁹⁰

Ezért a papnak okosan kell viselkednie azokkal a személyekkel, akik felé, ha bizalmasabb magatartást tanúsít, veszélybe kerülhet a cölibátushoz való hűsége, vagy botrányt okozhat a hívők körében.¹⁹¹ Különleges esetekben alá kell vetnie magát a püspök ítéletének, akinek kötelessége, hogy az ügyben pontos szabályokat adjon.¹⁹²

A papoknak meg kell tartaniuk az Egyház tapasztalata által garantált aszketikus szabályokat, főleg azokat, melyek a mai körülmények között aktuálisak. Ezért okosan kerülniük kell bizonyos helyek és műsorok látogatását, vagy a rossz olvasmányokat, melyek veszélybe sodorhatják a cölibátus tisztaság megtartását.¹⁹³ A tömegkommunikációs eszközökkel – akár munkatársaik, akár felhasználóik azoknak – megfelelő diszkrécióval kell élniük, hogy elkerüljék mindazt, ami a hivatást károsíthatja.

Hogy a kapott ajándékot szeretettel megőrizhessék, s a nehézségeket legyőzhessék, a szükséges erőt a Krisztussal és az Egyházzal való közösségben, a Boldogságos Szűz Mária tiszteletében és a szent papok példájának követésében találhatják meg. Erre különösen szükség van ma, amikor a közgondolkodást a nemi szabadság tölti be. S ennek az erőnek birtokában cselekedhetnek azzal az érettséggel, mely hitelessé teszi őket a világ előtt.¹⁹⁴

Az engedelmisség

Az engedelmisség alapja

61. Az engedelmisség rendkívül fontos papi érték. Jézus keresztdozata a maga értékét és üdvözítő erejét engedelmisségéből és az Atya akarata iránti hűségéből nyerte: „engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig” (*Fil 2, 8*). A Zsidókhoz írt levél hangsúlyozza, hogy Jézus „a szenvedésből tanult engedelmisséget” (*5, 8*). Állítható tehát, hogy az Atya iránti engedelmisség Krisztus papságának a szíve közepe.

Miként Krisztusnak, úgy a papnak is az engedelmisség mutatja meg Isten akarátát, mely számára a törvényes előjáró által nyilvánul meg. E készséget a személyes szabadság és az Isten színe előtti imádságban állandóan érlelt döntés eredményeként kell értelmezni. Az engedelmisség erényét a szentség és az Egyház hierarchikus struktúrája követeli, és a klerikus világosan megígéri először a diakopus-, majd a papszentelésben.

¹⁸⁹ Vö. II. János Pál pápa nagycsütörtöki levele a papokhoz: AAS 1993 (85) 880.

¹⁹⁰ Aranyszájú Szt. János: *De sacerdotio*, VI, 2: PG 48, 679. (A pap lelkének tisztábbnak kell lennie a napsugárnál, hogy a Szentlélek el ne hagyja, s ő elmondhassa: „már nem én élek, hanem Krisztus él énbennem” [*Gal 2, 20*]. Ha a pusztai remeték távol a városoktól, a piacoktól, s azok lármájától nem eshetnek abba a tévedésbe, hogy életmódjuk, mely maga a teljes csendesség, biztonságban van; épp ellenkezőleg, belül igen nagy összeszedettségben kell lenniük, hogy minden oldalról fölfegyverkezve gyakorolják a jó cselekvést és beszédet, annak érdekében, hogy amennyire ez emberileg lehetséges, hűségben és szeplőtelen tisztaságban járassanak Isten színe előtt; beláthatod, hogy micsoda erővel és hatalommal kell rendelkeznie a papnak, hogy lelkét minden mocsktól megszabadítsa és lelke szépségét szeplőtelenül megőrizze. Neki ugyanis fokozottabb tisztaságra van szüksége, mint a szerzetesnek. S mindezek fölött ő, akinek nagyobb tisztaságra van szüksége, számtalan elkerülhetetlen lehetőségnek van kitéve, melyekben bemozolódhat, ha lelkét gondos éberséggel megközelíthetetlenül nem teszi.)

¹⁹¹ Vö. CIC 277. k. 2.§.

¹⁹² Vö. CIC 277. k. 3.§.

¹⁹³ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 16c.

¹⁹⁴ Vö. VI. Pál pápa: *Sacerdotalis caelibatus* enciklika, 79-81; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 29.

Ezzel a pap megerősíti, hogy akaratát alárendeli, s ezáltal Krisztus engedelmisségének válik részesévé, aki szolgává tette magát engedelmesen a kereszthalálig (*Vö. Fil 2, 7-8*).¹⁹⁵

A mai kultúrában a szubjektivitást és az autonómiát az egyes személyek méltóságának legbensőbb értékeként hangsúlyozzák. Ez az önmagában pozitív érték azonban, ha abszolutizálják és a jogos összefüggésen kívül követelik, negatív jelentést kap.¹⁹⁶ Egyházi téren és a papi életben is megmutatkozhat ez, ha a közösségért végzett munka teljesen szubjektívvá silányul.

Valójában ugyanis a pap szolgálatának természete alapján Krisztus és az Egyház szolgálatában áll. Ezért késznek kell lennie arra, hogy az előljárók által jogosan mondottakat elfogadja, s főként, ha törvényes akadály nem gátolja, el kell fogadnia és teljesítenie kell az ordinárius által rábízott feladatokat.¹⁹⁷

Hierarchikus engedelmisség

62. A papot a pápa és saját ordináriusa iránt „a tisztelet és engedelmisség különös kötelezettsége”¹⁹⁸ terheli. A meghatározott presbitériumhoz tartozás a papot egy részegyház szolgálatára rendeli, melynek egységét a püspök biztosítja,¹⁹⁹ aki lelkipásztori szolgálatához minden szükséges, rendes, saját és közvetlen hatalommal rendelkezik.²⁰⁰ A papszentelés által megkövetelt hierarchikus alárendeltség egyházi-szervezeti (ekkleziológiai-strukturális) módon a saját püspökkel és a pápával – akinek a primátus minden részegyház fölött rendes hatalmat biztosít – megélt kapcsolatban valósul meg.²⁰¹

A kötelezettség, hogy a pap hit és erkölcs dolgában ragaszkodjék a Tanítóhivatalhoz, minden Egyházban végzett tevékenységéhez a legszorosabban kötődik. E tekintetben a véleménykülönbséget a leg súlyosabbnak kell tartani, mert a hívők körében botrányt és zavart okoz.

Leginkább a papnak kell tudnia, hogy az Egyházban törvényekre van szükség. Ahhoz ugyanis, hogy hierarchikus és összetartozó szervezete láthatóvá váljék, isteni megbízásból eredő feladatait, különösen a vezetést és a szentségek kiszolgáltatását megfelelően szabályozni kell.²⁰²

A papnak, mint Krisztus és az Ő Egyháza szolgájának, nagylelkűen kell vállalnia, hogy minden egyes törvényt hűségesen megtart, kerüli azokat a szubjektív magatartási formákat, melyek feszültségeket támaszthatnak vagy lelkipásztori kárt okoznak a hívőkben és a közvéleményben. „A kánonjogi törvények természetesen követelik megtartásukat” és azt, hogy „amit a Fő parancsol, a tagok hajtják végre.”²⁰³

Amikor a pap engedelmeskedik az illetékes tekintélynek, többek között a presbitériumon belüli kölcsönös szeretetet munkálja és azt az egységet, amely az igazságra alapszik.

A tekintélyt szeretettel kell gyakorolni

63. Ahhoz, hogy az engedelmisség megvalósítható legyen és az egyházi közösségnek javára váljék, azoknak, akik a tekintélyt viselik (az ordináriusok, mindenfajta szerzetesi előljáró), a személyes példaadás mellett szeretettel kell gyakorolniuk intézményes karizmájukat, azáltal, hogy a megfelelő időben és módon követelnek engedelmisséget a tanítás és fegyelem területén hozott rendelkezéseik iránt.²⁰⁴

Ez az engedelmisség a szabadság forrása, mert nem akadályozza, hanem épp ellenkezőleg, ösztönzi a pap érett akaratát, aki így szívesen és kiegyensúlyozottan végezheti lelkipásztori szolgálatát, megtalálván a harmóniát személyes adottságai és a magasabb szintű törvények között.

A liturgikus szabályok betartása

64. A ma gyakran fölmerülő problémák közül ki kell emelnünk a liturgikus szabályok tiszteletben tartását.

A liturgia Krisztus papságának gyakorlása,²⁰⁵ „a csúc, melyre az Egyház egész tevékenysége törekszik, s ugyanakkor a forrás, melyből minden erénye fakad”.²⁰⁶ Olyan terület ez, amelyen a papnak különlegesen tudatában kell lennie, hogy szolgálattevő, és hűségesnek kell lennie az Egyházzal. „A szent liturgia rendezésének joga egyedül az Egyház tekintélyét illeti meg. Ez a tekintély az Apostoli Szentszéknél és a törvény előírásai szerint a püspöknél van.”²⁰⁷ Ezért a pap semmit nem tehet hozzá, nem vehet el és nem változtathat kénye-kedve szerint.²⁰⁸

Egész különösen érvényes ez a szentségek kiszolgáltatására, melyek Krisztus és az Egyház kiemelkedő

¹⁹⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 15c; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 27.

¹⁹⁶ Vö. II. János Pál pápa: *Veritatis splendor* enciklika, 31, 32, 106.

¹⁹⁷ Vö. CIC 274. k. 2.§.

¹⁹⁸ Vö. CIC 273. k.

¹⁹⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 23a.

²⁰⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 27a; CIC 381. k. 1.§.

²⁰¹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Christus Dominus* határozat, 2a; Ua.: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 22b; CIC 333. k. 1.§.

²⁰² Vö. II. János Pál pápa *Sacræ disciplinæ leges* apostoli rendelkezés (1983. január 25.).

²⁰³ Ua.

²⁰⁴ Vö. CIC 392. k.

²⁰⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitúció, 7.

²⁰⁶ Ua., 10.

²⁰⁷ Vö. CIC 838. k.

²⁰⁸ II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* liturgikus konstitúció, 22.

cselekményei, s melyeket a pap Krisztus személyében és az Egyház nevében végez a hívők javára.²⁰⁹ A hívőknek valóságos joga van ahhoz, hogy a liturgikus ünneplésben úgy vegyenek részt, ahogy az Egyház akarja, és nem az egyes szolgálattevők egyéni ízlése és jóvá nem hagyott, partikuláris rituálék szerint, vagy olyan csoportok rítusát követve, melyek tagadják Isten népének egyetemességét.

A lelkipásztori tervek egysége

65. A papoknak szolgálatuk végzése közben nemcsak azoknak a lelkipásztori terveknek kidolgozásában kell felelősségtudattal részt venniük, melyeket a püspök a papi szenátussal²¹⁰ együtt előterjeszt, hanem ezek gyakorlati megvalósításáért is fáradozniuk kell saját közösségükben.

Ez nem fogja megölni a pap érett kezdeményezéseit, hanem a lelkipásztori munka eredményességét segíti elő. Egyéni utak keresése e területen nemcsak a szükséges közösséget sérti, hanem az újra-evangelizálást is gyengíti.

Az egyházi öltözék előírásai

66. Egy szekularizált és materialista irányultságú társadalomban, ahol a szent és természetfölötti dolgok külső jelei is elhalványulnak, különösen fontosnak kell tartani, hogy a pap – Isten embere és az Ő misztériumainak kiszolgáltatója – a közösség szemében ruházatával is félreérthetetlen jelét adja identitásának és önátadásának, annak, hogy nyilvános szolgálat hordozója.²¹¹ Mindenekelőtt magatartásáról kell fölismerhetőnek lennie, de ruházatáról is, hogy identitása, azaz Istenhez és az Egyházhhoz tartozása minden hívő, s általában minden ember számára²¹² közvetlenül fölismerhető legyen.

Ezért a klerikusoknak a püspökkari konferenciák szabályai és a helyi törvényes szokások által meghatározott egyházi ruhát kell viselniük.²¹³ Ez azt jelenti, hogy e ruházatnak, ha nem reverenda, különböznie kell a laikusok ruházatától, s méltónak kell lennie a szolgálat szentségéhez. A szabásmintát és a szintet a püspökkari konferenciáknak kell meghatározniuk, mindig összhangban az általános jog rendelkezéseivel.

Az ezzel ellentétes gyakorlatot, mert nem egyeztethető össze a fegyelem szellemével, nem tekinthetjük törvényes szokásnak, ezért az illetékes hatóságnak meg kell szüntetnie.²¹⁴

Eltekintve az egészen rendkívüli helyzetektől, az egyházi öltözék mellőzése a klerikus részéről azt jelezheti, hogy kevésbé érzi a teljeseen az Egyház szolgálatában álló pásztor identitását.²¹⁵

A papi szegénység

A szegénység, mint szolgálatkészség

67. Jézus szegénységének üdvtörténeti jelentősége van. Krisztus, aki gazdag volt, értünk szegénnyé lett, hogy mi az Ő szegénysége révén gazdaggá váljunk (2 Kor 8, 9).

A Filippi levél megmutatja az összefüggést az önküresítés és a szolgálat szelleme között, mely a lelkipásztori szolgálatot végzőt élteti. Pál egyenesen azt írja, hogy Jézus „nem zsákmánynak tekintette, hogy egyenlő Istennel, hanem a szolga alakját magára véve, megalázta magát” (2, 6-7). A pap valóban nehezen válhat testvérei szolgájává és rabszolgájává, ha túlságosan kergeti a maga kényelmét és jólétét.

Krisztus a maga szegénységével mutatja, hogy Ő öröktől fogva mindent az Atyától kapott és egészen élete fölládozásáig mindent visszaad neki.

Krisztus példájának a papot arra kell indítania, hogy a javak és a gazdagság iránti belső szabadságban hasonlónak váljék Őhöz.²¹⁶ Az Úr azt tanítja, hogy az igazi jó Isten, s az igazi gazdagság az örök élet elnyerése: „Mít használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, de a lelkének kárát vallja. Mít adhatna az ember cserébe a lelkéért?” (Mk 8, 36-37)

Azért a papnak, akinek örökrésze az Isten (Vö. Szám 18, 20), tudnia kell, hogy küldetését neki is, miként az Egyháznak, a világban kell végrehajtania, s hogy a teremtett javak az ember személyes fejlődéséhez szükségesek. E javakat azonban felelősségérzettel és mértéktartással, helyes szándékkal és távolságtartással kell használnia, mint olyan embernek, akinek kincse az égben van, és tudja, hogy mindent Isten országa építésére kell fölhasználnia (Lk 10, 7; Mt 10, 9-10; 1 Kor 9, 14; Gal 6, 6).²¹⁷ Ezért a nyereséget célzó tevékenységtől tartózkodnia kell, mert ez nem felel meg szolgálatának.²¹⁸

²⁰⁹ CIC 846. k. 1.§.

²¹⁰ Vö. Klérus Kongregáció: *Ommes christifideles* levél (1973. I. 25.), 9.

²¹¹ II. János Pál pápa levele római vikáriusához (*L'Osservatore Romano*, 1982. X. 18.)

²¹² Vö. VI. Pál pápa beszédei 1969. II. 17-én, 1972. II. 17-én, 1978. II. 10-én; II. János Pál pápa beszédei 1978. XI. 9-én, 1979. IV. 7-én, 1979. IV. 19-én.

²¹³ Vö. CIC 284. k.

²¹⁴ Vö. VI. Pál pápa: *Ecclesiae Sanctae* motu proprio, I, 25, 2d.

²¹⁵ Vö. VI. Pál pápa katekézise 1969. IX. 17-én, beszéde 1973. III. 1-én.

²¹⁶ II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 16a, d, 20-21

²¹⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 17a-c.

²¹⁸ Vö. CIC 286, 1392. k.

Emlékezetben tartva, hogy az ajándék, melyet kapott, ingyenes, készen kell lennie rá, hogy ingyen adja tovább (Mt 10, 8; ApCsel 8, 18-25),²¹⁹ s amit szolgálata végzéséért kap – miután a saját ellátását és állapotbeli kötelességeinek teljesítését biztosította –, az Egyház javára és karitatív célokra kell fordítania.²²⁰

Végezetül a papnak, jóllehet nem tett nyilvános fogadalmat a szegénységre, életvitelében egyszerűsége kell törekednie. Tartózkodnia kell minden „hiúságtól”,²²¹ és vállalnia kell az önkéntes szegénységet, hogy közelebbről követhesse Krisztust.²²² Lakás, jármű, szabadság stb. tekintetében a pap kerülje a finnyasságot és a luxust.²²³

Mint a legszegényebbek barátja, különös figyelemmel legyen – természetesen mindenkivel törődve – a szegénység régi és új formái iránt, melyek oly tragikus módon vannak jelen a világban. Soha meg ne feledkezzék azonban arról, hogy az első nyomorúság, amitől az embert meg kell szabadítani, s ami minden baj legmélyebb gyökere, a bűn.

A Mária-tisztelet

Mária, az Édesanya erényei

68. „Lényeges kapcsolat van Jézus Anyja és az ő Fia szolgálóinak papsága között,” s a kapcsolat Mária istenanyasága és Krisztus papsága közötti kapcsolatból ered.²²⁴ E kapcsolatban gyökerezik minden papi máriás lelkiisége. A papi lelkiiség nem lehet teljes, ha nem veszi komolyan a megfeszített Krisztus utolsó akaratát, mellyel Édesanyját a szeretett tanítványra – s általa minden papra, az Ő megváltó műve folytatóira – bízta.

Mária miként a kereszt lábánál álló Jánosnak, úgy különleges módon minden papnak Édesanyaként adatott (Vö. Jn 19, 26-27).

A papoknak, ha a megfeszített és föltámadott Jézus tanítványai akarnak lenni, Máriát Édesanyjukként kell befogadniuk életükbe, állandóan figyelniük kell rá és imádságos kapcsolatban kell vele lenniük. Így Édesanyjuk lesz a mindenkor szeplőtelen Szűz, aki Krisztushoz vezetni őket, megtanítja hitelesen szeretni az Egyházat, közbenjár értük és bevezeti őket a mennyek országába.

Minden papnak tudnia kell, hogy Mária, mivel Édesanya, az elsőrangú nevelő is papságukban, aki formálja papi szívüket, meg tudja őrizni őket a veszélyektől, az elfáradástól és a csüggedéstől, s anyai gondoskodással virraszt fölöttük, miközben ők növekednek bölcsességben, korban és kedvességben Isten és az ember előtt (Vö. Lk 2, 40).

Nem jó azonban az a fiú, aki nem akarja követni Édesanyja erényeit. A papnak tehát Máriára kell tekintenie, hogy alázatos, engedelmes, tiszta szolga legyen, és meg tudja mutatni az Úr és az Ő Egyháza iránti szeretetét a teljes önátadásban.²²⁵

Krisztus papi áldozatának első gyümölcseként a szent Istenanya az Egyházat képviseli a maga legtisztább formájában, mely „szeplő és ránc nélküli” és egészen „szent és szeplőtelen” (Ef 5, 27). A szeplőtelen Szűz szemlélése olyan ideált állít a pap szeme elé, ami felé saját közössége szolgálatában mindig törekednie kell mindaddig, amíg ez a közösség saját életének papi odaajándékozása által „megdicsőült Egyház” nem lesz.

III. fejezet

FOLYAMATOS KÉPZÉS

Alapelvek

A továbbképzés szükséges volta ma

69. A továbbképzés olyan követelmény, mely a papszentelésből fakad és bontakozik ki. A szentelés révén a papot az Atya „megszenteli”, a Fiú „küldi”, a Szentlélek „élteti”. A továbbképzés tehát kegyelemből fakad, mely természetfölötti erőt áraszt, hogy lépésről lépésre – egyre átfogóbban és mélyrehatóbban – betöltse a pap életét és tevékenységét a kapott kegyelemhez való hűségben: „Ezért figyelmeztetek – írja Szent Pál Timóteusnak –, éleszd föl magadban Isten kegyelmét, mely ... benned van.” (2 Tim 1, 6)

Egy olyan szükséglettről van szó, mely a legszorosabban kapcsolódik magához az isteni ajándékhoz, s melyet folyamatosan „föl kell eleveníteni”²²⁶ azért, hogy a pap hivatásának meg tudjon felelni. Mivel történeti lény, arra van szüksége, hogy minden porcikájában tökéletesedjék, s így elérje azt a Krisztussal való hasonlóságot, mely az egység legelső elve.

A mai világot a gyors és sokféle változás és egy gyakran szekularizált társadalmi környezet jellemzi, továbbá olyan tényezők, melyek a papot arra kötelezik, hogy megfelelő fölkészültséggel rendelkezzen, nehogy

²¹⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 17d.

²²⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 17c; CIC 222. k. 2, 282, 529. k.

²²¹ Vö. CIC 282. k. 1.§.

²²² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 17d.

²²³ Vö. *Ua.*, 17e.

²²⁴ Vö. II. János Pál katekézise (*L'Osservatore Romano*, 1993. VI. 30.).

²²⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 18b.

²²⁶ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 70.

saját identitása fölbomoljon és ne tudjon válaszolni az újra-evangelizálás kihívásaira. Ehhez az önmagában súlyos kötelezettséghez járul még a hívők joga, akik elvárják a pap jó képzettségének és életszentségének gyümölcseit.²²⁷

Folyamatos önnevelés

70. A papnak lelki életét és lelkipásztori szolgálatát össze kell kapcsolnia folyamatos önnevelésével, oly módon, hogy lelki, emberi és lelkipásztori képzése harmonikus egységet alkosson. Ezt a szemináriumban megkezdendő munkát a püspököknek minden – nemzeti, regionális, s mindenekelőtt egyházmegyei – szinten támogatniuk kell.

Bátorító, hogy megállapítható: sok egyházmegyében és püspökkari konferenciában sokat ígérő kezdeményezések indultak el a papság igazi továbbképzése érdekében. Kívánatos, hogy az összes egyházmegye csatlakozzanak. Ahol ez jelenleg nem történhet meg, tanácsos a kapcsolatfölvétel olyan intézményekkel vagy személyekkel, akik alkalmasak e feladat megoldására.²²⁸

A megszentelés eszközei

71. A papság számára a továbbképzés ma szükséges eszköz ahhoz, hogy hivatását – Isten és az Ő népe szolgálatát – betölthesse.

Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy minden papot segíteni kell abban, hogy nagylelkűen megfeleljen az elvárásnak, amit az a méltóság és felelősség támaszt, melyet Isten a papszentelésben ruházott rá; meg kell tapasztalnia, ki kell bontakoztatnia és meg kell védenie sajátos identitását és hivatását. Szolgálatának végzése által kell megszentelnie másokat és megszentelődnie.

Ez azt jelenti, hogy a papnak kerülni kell minden kettőséget a lelkiség és a szolgálat között, ami bizonyos válságoknak lényeges oka.

E természetfölötti cél elérése érdekében szükséges tisztázni és elemezni azokat az általános elveket, melyek szerint a papok továbbképzését szervezni kell.

Ezen általános elveket a cél felől kell megfogalmazni, vagy helyesebben szólva a célban kell keresni.

A továbbképzésnek az Egyházból kell kiindulnia

72. A továbbképzés a pap joga és kötelessége, ennek biztosítása viszont az Egyház joga és kötelessége, miként ezt az általános egyházi jog rögzíti.²²⁹ Miként ugyanis a szent szolgálatra való meghívást az Egyházban fogadják el, úgy egyedül az Egyház feladata, hogy meghatározza e szolgálat felelősségének megfelelő sajátos kiképzést. Mivel pedig a továbbképzés olyan vállalkozás, mely a szolgálati papság gyakorlásához kötődik, a pápa és a püspökök felelősség-köréhez tartozik. Ezért az Egyháznak kötelessége és joga folytatni szolgálói képzését, hogy segítséget nyújtson az Isten által adott ajándékok nagylelkű elfogadásához.

A szolgálattelvő a szenteléssel – mint az ajándék követelményét – a jogot is megkapta, hogy az Egyház nyújtsa neki a szükséges segítséget a szolgálat hatékony és szent végzéséhez.

A továbbképzésnek állandónak kell lennie

73. A képzés a szolgálat karizmájában rejlő dinamikus igényre épül, miközben a szolgálat folyamatos és visszavonhatatlan marad. A képzést ezért soha nem lehet lezárni, sem az Egyház részéről, mely előírja, sem a szolgálattelvő részéről, aki kapja. Úgy kell megtervezni és lebonyolítani, hogy valamennyi pap állandóan részesülhessen benne, azaz minden lehetőséget és sajátosságot számításba kell venni, melyek a pap életkorából, életfeltételeiből és különböző feladataiból adódnak.²³⁰

A továbbképzésnek teljesnek kell lennie

74. Egy ilyen továbbképzésnek a papi képzés minden összetevőjét magában kell foglalnia és össze kell hangolnia. Arra kell tehát irányulnia, hogy minden pap segíteni tudjon paptestvéreinek emberileg érett személyiségének a szolgálat szellemében való kibontakoztatásában, bármilyen feladattal bízták is meg; hogy a teológiai és a szolgálattal kapcsolatos humán tudományokban művelt legyen, s ezáltal a hitnek hatásosabb tanúja lehessen; hogy mélyebb lelki életet éljen és a Jézus Krisztussal való bensőséges kapcsolatból és az Egyház szeretetéből táplálkozzék; hogy lelkipásztori szolgálatát odaadóan tudja végezni.

Ezért e képzésnek átfogónak – lelkinak, lelkipásztorinak, emberinek, intellektuálisnak, rendszeresnek és személyesnek – kell lennie.

Emberi képzés

75. Az emberi képzés a mai világban fontosabb, mint valaha. A pap nem feledheti, hogy az emberek közül az emberek szolgálatára kiválasztott ember.

²²⁷ Vö. *Uo.*

²²⁸ Vö. *Ua.* 79.

²²⁹ Vö. CIC 279. k.

²³⁰ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 76.

Saját megszentelődése és papi küldetése érdekében rendelkeznie kell az emberi erényekkel, mert ezek teszik tisztelteméltóvá testvérei szemében.

Különösen fontos a szívbeli jóság, a türelem, a szeretetre méltóság, a szilárd jellem, az igazságérzet, a kiegyensúlyozottság, a hűség az adott szóhoz, a megbízhatóság stb.²³¹

Hasonlóképpen fontos, hogy a pap figyeljen társadalmi kapcsolataiban az udvariasságra, az érintkezési formákban a barátságra, emberiségre stb.

Lelki képzés

76. Szemmel tartva mindazt, amit korábban a lelki életről mondtunk, most csak a képzés néhány gyakorlati módjára utalunk.

Mindenekelőtt el kell mélyíteni a papi egzisztencia szemléletét különböző szempontokból a biblikus, patrisztikus és hagiografikus ismeretek segítségével. Ebben a papnak mindig lépést kell tartania nem csupán jó könyvek olvasásával, hanem kurzusokon, tanulmányi napokon való részvétellel is.²³²

Külön tanulmányi napokat lehet szentelni a szentségek kiszolgáltatásának, a lelkiség, az emberi és keresztény erények, az imádság formái, a lelki élet és liturgikus szolgálat stb. kérdéseinek.

Pontosabban kívánatos, hogy minden pap dolgozza ki – a periodikusan visszatérő lelkigyakorlatoknak megfelelően – személyes életrendjét, lehetőleg megbeszélve lelki vezetőjével. Ehhez néhány fontos pont:

- 1) napi elmélkedés Isten ígéről vagy egy hittitokról;
- 2) napi találkozás a szentmisén kívül Jézussal az Eucharishtiában;
- 3) Mária-tisztelet (rózsafüzér, önfelajánlás, spontán imádság);
- 4) meghatározott idő a tanulásra;
- 5) megfelelő pihenés;
- 6) megújuló törekvés a püspök utasításainak végrehajtására és a Tanítóhivatal, illetve az egyházi rendelkezések meggyőződéses elfogadására;
- 7) a papok közötti egység és barátság ápolása.

Intellektuális képzés

77. Tekintettel a humán-filozófiai áramlatok rendkívüli befolyására a modern kultúrában, s tekintetbe véve, hogy vannak papok, kik e témakörökben nem rendelkeznek megfelelő fölkészültséggel (már csak azért sem, mert a legkülönbözőbb előtanulmányokat végezték), a tanulmányi napokon legyen szó a súlyosabb humán és filozófiai kérdésekről, illetve olyan témákról, melyek „a lelkipásztori szolgálaton keresztül kapcsolódnak a teológiai kérdésekhez”.²³³ Ezek értékes segítséget nyújthatnak ahhoz is, hogy a teológia – dogmatika és erkölcsan, szentírástudomány és liturgika, kánonjog és ökumenizmus – fő kérdéseit helyesen tárgyalják. Ügyelni kell arra, hogy e témák tárgyalása ne pusztán problémák fölvetése, ne is csak elméleti vagy ismeretközlő legyen, hanem valóban képzést – azaz az imádság, a közösség és a lelkipásztori munka alakítását – nyújtson.

A tanulmányi napokon a Tanítóhivatal dokumentumaiban megfelelő vezetés mellett el kell mélyülni, hogy megkönyítsék az egyházmegyei lelkipásztorkodásban a gyakorlatnak és az értelmezésnek azt az egységét, melyre az evangelizációhoz annyira szükség van.

Különösen fontos az intellektuális képzés számára aktuális témák – pl. társadalmi és bioetika – és a lelkipásztorilag jelentősebb kérdések tárgyalása.

Részletesen kell foglalkozni a technikai fejlődés kérdéseivel, melyek a mai ember életét és lelkületét oly mélyen befolyásolják. A papok nem térhetnek ki a tudomány fejlődése által fölvetett kihívások elől, sőt, megfelelő módon lépést kell velük tartaniuk. Nem mellőzhetik képzett és megbízható szakértők tanácsait. Nagyon fontos, hogy tanulmányozzák, elmélyítsék és bővítsék az Egyház társadalmi tanítását. A Tanítóhivatal fölszólításait követve elengedhetetlen, hogy a papok – és rajtuk keresztül a hívők – törődése a rászorulókkal ne álljon meg egy jámbor óhaj szintjén, hanem konkrét cselekvéssé váljon. „Ma inkább, mint valaha, az Egyház tudatában van annak, hogy szociális üzenete sokkal inkább a tettek tanúsága által válik hitelessé, mintsem szerkezeti egysége és belső logikája miatt.”²³⁴

A papok intellektuális képzése szempontjából elengedhetetlen követelmény a tömegkommunikációs eszközök ismerete és alkalmazása szolgálatukban. Ha ezeket jól alkalmazzák, az evangelizáció „gondviselészerű” eszközei, mert nemcsak nagyszámú hívőt érnek el, hanem lelkületüket és magatartásukat is nagyon befolyásolni tudják.

Ehhez természetesen a püspököknek vagy a püspökkari konferenciának megfelelő programot és technikai eszközöket kell rendelkezésre bocsátaniuk.

Lelkipásztori képzés

²³¹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 3.

²³² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 19; Ua.: *Optatum totius* határozat, 22; CIC 279. k. 2.§; Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* dokumentum, 101.

²³³ Vö. CIC 279. k. 3.§.

²³⁴ Vö. II. János Pál pápa: *Centesimus annus* enciklika, 57.

78. A megfelelő lelkipásztori képzés érdekében olyan tanulmányi napokat kell szervezni, melyeknek fő célja az egyházmegye lelkipásztori tervének megbeszélése. Nem hiányozhatnak azok a kérdések sem, melyek a papok életéhez és lelkipásztori tevékenységéhez tartoznak, mint pl. az alapvető erkölcsstan, a hivatás és társadalmi etika, stb.

Különös gondot kell fordítani az állandó diákoposok, a szerzetesek és szerzetesnők és a laikus hívők életének és lelkiségének kérdéseire.

További témák, melyek nagyon hasznosak lehetnek a megfelelő lelkipásztori képzéshez, a katekézis, a család, a papi és szerzetesi hivatás, az ifjúság, az öregek, az ökumenizmus, a „távol állók” stb.

Jelen körülmények között a katekézis szempontjából nagyon fontos, hogy különleges munkacsoportot alkossanak a Katolikus Egyház Katekizmus mélyebb megismerése és alkalmazása céljából. Egy ilyen csoport különösen a papoknak nagyon értékes eszköz a képzéshez mind a prédikáció, mind általában az evangelizáció számára.

A továbbképzésnek rendszeresnek kell lennie

79. Annak érdekében, hogy a továbbképzés teljes lehessen, úgy kell megszervezni, hogy „tartalma ne esetleges, hanem jól átgondolt és fokozatosan közölt legyen”.²³⁵ Ez bizonyos szervezeti formákat tesz szükségessé, mely biztosítja a megfelelő eszközöket, alkalmakat, anyagokat a konkrét megvalósításhoz.

A szervezett továbbképzéshez kapcsolódnia kell a személyes munkának, mert még a periodikusan ismétlődő kurzusok is keveset használnak, ha nem kíséri őket a személyes földolgozás.²³⁶

A továbbképzésnek személyre szabottnak kell lennie

80. Az állandó továbbképzés mindenkinek szól, de közvetlenül azoknak a szolgálatát veszi tekintetbe, akik fogadják. Ezért a kollektív és általános eszközök mellett mindazt igénybe kell venni, ami személyhez szólóvá tudja tenni. Főleg a képzés felelőseiben kell fölkelteni a tudatot, hogy minden papot személyesen kell elérni, azaz egyenként kell törődni velük, s nem szabad megelégedni azzal, hogy a különböző lehetőségeket általában rendelkezésre bocsátják.

Ennek párjaként minden egyes papnak éreznie kell a kötelességet, hogy saját püspöke és paptársai szavai és példája szerint vállalja a felelősséget a saját képzéséért, hiszen mindenki elsősorban önmaga nevelője.²³⁷

Szervezetek és eszközök

Papi összejövetelek

81. A papi összejövetelek programjának egységesnek és fokozatosnak kell lennie.

Az egységességnek abban kell kifejeződnie, hogy mindig a Krisztus-hasonlóságra irányul, s a hitigazságokat, a lelki életet és a szolgálat végzését az egész papságban fokozatosan érleli.

Az egységes képzést azonban világosan tagolni kell. Azaz figyelemmel kell lenni a különböző korcsoportokra, melyek közül egyik sem mellőzhető; a már megtett út visszaidézésére; s ügyelni kell arra, hogy a közös és a személyes képzés egyensúlyban legyen, mert az utóbbi nélkül az előbbi semmit nem tud elérni.

Az összejövetelek szükségesek a közösségi érzék növekedéséhez, a lelkiismeret neveléséhez és minden korcsoport problémáinak kiegyensúlyozottabb kezeléséhez.

Az ilyen összejövetelek témáját a nemzeti vagy regionális püspöki konferenciák javasolhatják. Minden esetben szükséges, hogy e napok tartalmát az egyházmegye pontos képzési tervébe illesszék be, melyet lehetőleg évente fölújítanak.²³⁸

A szervezést és lebonyolítást a püspökök józan belátásuk szerint teológiai fakultásra, lelkipásztori intézetre, szemináriumra, papképző intézményekre²³⁹ vagy más megfelelő központra, intézetre bízhatják. Csak arra kell ügyelniük, hogy a hit tisztasága, az Egyház fegyelme és Tanítóhivatala iránti hűség, a megfelelő tudományosság és a lelkipásztori helyzetek ismerete meglegyen.

Lelkipásztori év

82. A püspök feladata, hogy – esetleg jól megválasztott munkatársakkal – gondoskodjék arról, hogy a diakonus- vagy papszentelés után következő ún. lelkipásztori évet megtervezze. Ez az év átmenet a szemináriumi életből a szent szolgálatba, s támogatja a fokozatos és harmonikus emberi és sajátosan papi érlelődést.²⁴⁰

²³⁵ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 79.

²³⁶ Vö. *Uo.*

²³⁷ Vö. *Uo.*

²³⁸ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 79.

²³⁹ Vö. *Uo.*; II. Vatikáni Zsinat: *Optatam totius* határozat, 22; *Ua.*: *Presbyterorum ordinis* határozat, 19c.

²⁴⁰ Vö. VI. Pál pápa: *Ecclesiae Sanctae* apostoli levél, I, 7; Klérus Kongregáció: *Inter ea* körlevél, 16; Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis* dokumentum, 63, 101; CIC 1032. k. 2.§.

Ebben az évben kerülni kell az újonnan szenteltek túlzott megterhelését vagy rendkívül nehéz helyzetbe kerülését. Nem szabad olyan helyre tenni őket, ahol távol esnek a testvérektől, ellenben jó lenne valamilyen formában a közös életet biztosítani számukra.

Ezt az évet egy külön célra létrehozott házban is lehetne tölteni, mely az első lelkipásztori tapasztalatok idejére megbízható központot jelenthetne. Megkönnyítené a helyzetet a találkozás és a beszélgetés a püspökkel és a testvérekkel, a közös ima (zsolozsma, koncelebráció, szentségimádás, rózsafüzér stb.), a tapasztalatcsere, a kölcsönös bátorítás és a baráti kapcsolatok kiépülése.

Tanácsos volna, hogy a püspök olyan paptestvérhez küldje az újonnan szenteltet, aki példás életű és buzgó lelkipásztor. Az első lelkipásztori hely minden paphiány ellenére elsősorban arra való, hogy a gyakorlat helyes útjain indítsa el a fiatal papot. Egy év áldozata később nagyon gyümölcsöző lehet.

Külön hangsúlyozni kell, hogy ennek a kényes és értékes esztendőnek az a célja, hogy segítse a püspök és a pap között a szemináriumban megkezdődött ismeretség érlelődését, melynek atya és fiú közli kapcsolattá kell válnia.

Az intellektuális nevelés tekintetében ez az év nem annyira új ismeretanyag szerzésére, mint inkább a már megtanultak elmélyítésére való. Ennek érdekében támogatni kell annak megtanulását, hogy az egyes eseményeket Isten üdvözítő tervének fényénél értelmezzék.²⁴¹

Előadásokat és szemináriumokat lehet tartani a gyónás, a liturgia, a hitoktatás és prédikáció, a kánonjog, a papi lelkiség, a szerzetesek és laikusok, a társadalmi tanítás, a hírközlő eszközök, a szekták stb. gyakorlati kérdéseiről.

Gyakorlatilag tehát a lelkipásztori évnek a szintézisre törekvéssel kell eltelnie. Az összes elemeknek illeszkedniük kell a lelki élet érlelődésének folyamatába.

A lelkipásztori év sikere mindig az érintett személy odaadásától függ, akinek napról napra az életszentségre kell törekednie, és élnie kell minden eszközzel, ami már a szemináriumban is segítségére volt.

„Szombat-idők”

83. A megterhelés következtében előállt rutin és a testi kimerültség veszedelme, mely különösen ma fenyegeti a papot lelkipásztori munkájában; hasonlóképpen a pszichés kimerülés – aminek oka gyakran az állandó konfrontáció félreértésekkel, előítéletekkel, valamint szervezett és hatalmas erővel, melyek azt a benyomást akarják kelteni, hogy a pap ma már egy kulturálisan túlhaladott kisebbséghez tartozik – olyan tényezők, melyek a lelkipásztorban érületi egyensúlyzavart okozhatnak.

Tekintet nélkül a lelkipásztori szükségletekre, – sőt éppen azért, hogy hatékonyan és megfelelően tudják ellátni őket, tanácsos, hogy a papoknak a tényleges lehetőségek szerint többé kevésbé huzamos idő adassék, hogy nyugodtan és intenzíven lehessenek együtt az Úr Jézussal, és ismét erőt és bátorságot merítsenek a megszentelés és megszentelődés útjának folytatásához.

Ennek megfelelően sok egyházmegye különböző kezdeményezésekkel próbálkozott, melyek gyakran sokat ígérő eredményekkel jártak.

E tapasztalatokat föl kell használni minden nehézség ellenére, melyek a paphiányos területeken mutatkoznak.

Ebben a kolostorok, búcsújáró és kegyhelyek jelentős szerepet vállalhatnak. Lehetőségeik szerint biztosítaniuk kellene, hogy a papot mentesítsék egy időre a közvetlen lelkipásztori felelősségtől.

Egyes esetekben hasznos lehet, ha az ilyen visszavonultság célja a tanulás vagy a szent tudományokban való újra-tájékozódás, anélkül, hogy szem elől veszne a cél: a lelki és apostoli megújulás.

Azt a veszélyt azonban mindenképpen kerülni kell, hogy a szombat-időt szabadságnak vagy jogos követelménynek tekintsék.

Papok háza (Domus cleri)

84. Ahol lehetséges, kívánatos berendezni egy házat a papoknak, melyben továbbképző összejöveteleket tartanak és amely egyéb célokat is szolgál. Mindennel el kell látni, ami kellemessé és vonzóvá teheti.

Ahol ilyen ház még nincs, de szükség volna rá, nemzeti vagy regionális szinten hozzanak létre a szükséghelyzetben lévő papoknak megfelelő intézményt, ahol fizikai, pszichés és lelki erőiket újra visszanyerhetik.

Rekollektációs napok és lelkigyakorlatok

85. Az Egyház régi spirituális tapasztalata, hogy a rekollektációs napok és lelkigyakorlatok a legmegfelelőbb és leghatékonyabb módjai a klerus testreszabott és folyamatos továbbképzésének.

Alapjában ma is szükségesek és aktuálisak. A gyakorlattal szemben, mely arra irányul, hogy az emberektől minden bensőségeset elvitasson, a papnak meg kell találnia Istent és önmagát azáltal, hogy időnként lelkileg összeszedi magát elmélyült elmélkedésben és imádságban.

Ezért mondja a kánonjogi törvény, hogy a klerikusok számára „a részleges jog előírásai szerint kötelező a rekollektáció”.²⁴²

²⁴¹ Vö. Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalit Institutionis Sacerdotalis* dokumentum, 63.

E két formát a püspök egyházmegyéjében előírhatja, a rekollekciós napokat lehetőleg havonta, a lelkigyakorlatot évente.

Nagyon ajánlott, hogy a püspök úgy tervezze és szervezze meg a rekollekciós napokat és a lelkigyakorlatokat, hogy minden papnak legyen lehetősége választani az egyházmegyében vagy azon kívül, megfelelő papok által, illetve kolostorban vagy – karizmája által a lelki továbbképzésben tapasztalt – szerzetesi közösségben tartott lelkigyakorlatok között.

Tanácsos külön rekollekciós napot tartani a legutóbb szentelt papok számára, s ezen lehetőleg a püspök is vegyen részt.²⁴³

Fontos, hogy az ilyen összejövetelek középpontjában lelki témák álljanak, és legyen tere a csöndnek és az imádságnak.

Külön figyelmet kell szentelni a liturgiának, a gyónásnak, a szentségimádásnak, a lelkivezetésnek és a Mária-tisztelet különböző formáinak.

Hogy a folyamatos képzés ezen eszközei jelentősebbek és hatékonyak legyenek, a püspök külön megbízhat egy papot a szervezésével.

A rekollekciós napok s különösen az évi lelkigyakorlat az intenzív imádság ideje, s nem cserélhető föl a teológiai-lelkipásztori továbbképzés bármilyen formájával.

Tervezni kell

86. A fölismerés ellenére, hogy a folyamatos képzés rendszerint nehézségekbe ütközik – elsősorban a sok és súlyos feladat miatt, melyeket a papoknak meg kell oldaniuk –, azt kell mondanunk, hogy minden nehézség legyőzhető, ha megfelelő felelősségtudattal közelítik meg.

Hogy lépést tudjunk tartani a körülményekkel és az evangelizáció sürgető feladatát meg tudjuk oldani, többek között határozott lelkipásztori vezetésre van szükség, melynek célja egész különlegesen a papokkal való törődés. Elengedhetetlen, hogy a püspökök a szeretet erejével megköveteljék a papoktól azoknak a rendelkezéseknek nagylelkű betartását, melyeket e témakörben a jognak megfelelően kapnak.

„A folyamatos továbbképzés tervét” nemcsak megfogalmazni kell, hanem végre is kell hajtani. Pontosan ki kell tűzni a célokat, biztosítani kell a megfelelő eszközöket, és szét kell osztani a teendőket.

A továbbképzők

A papok

87. Saját folyamatos képzésének első számú és legfontosabb felelőse maga a pap. Minden papnak kötelessége ugyanis, hogy Isten kegyelméhez és a mindennapos megtérés dirrarnikájához – melyek Isten ajándékából fakadnak – hű legyen.²⁴⁴

Ez a kötelezettség abból fakad, hogy a papot senki nem helyettesítheti abban, hogy ügyeljen magára (*Vö. I Tim 4, 16*).

Azáltal ugyanis, hogy Krisztus egyetlen papságában részesedik, arra hivatott, hogy egyszeri és megismételhetetlen hivatásának megfelelően a kegyelem rendkívüli gazdagságának néhány részletét, melyet megkapott, megvalósítsa és kinyilvánítsa.

Másrészt minden egyes pap életének körülményei olyanok, hogy már csak pusztán emberi szempontból is megkívánják, hogy a pap személyesen törődjön a saját továbbképzésével, mely képességeit és lehetőségeit segíti kibontakozni.

Ezért a továbbképző összejöveteleken műveltsége és képességei szerint aktívan kell résztvennie. Olyan könyveket és folyóiratokat szerezzen be és olvasson, melyek az igaz tanítást közlik és tapasztalata szerint lelki élete és szolgálata számára hasznosak.

Az olvasmányok között első hely illeti a Szentírást, utána következnek az egyházatyák és az egyházi Tanítóhivatal dokumentumai. Ezek a forrásai a folyamatos képzésnek, melyekkel a papnak személyesen kell foglalkoznia, hogy megfelelő módon a hívőknek is tovább tudja adni.

Testvéri segítség

88. A pap életének egészében láthatóvá kell válniuk „az apostoli szeretet, a szolgálat és a testvériség sajátos kapcsolatainak”,²⁴⁵ melyekre papok kölcsönös segítségnyújtása épül.²⁴⁶ Kívánatos, hogy az összes pap egymással való törődése lelki és testi, szolgálati és egészen apró, mindennapos dolgokban megmutatkozzon és növekedjék. A papok e segítségnyújtása támaszt kaphat a különböző papi egyesületekben, melyeknek célja az egyházmegyes lelkiség formálása. Különösen azok az egyesületek jelentősek, melyek „az illetékes hatóság által elismert szabályzat szerint, megfelelő és kellőképpen jóváhagyott életmód és testvéri segítség révén

²⁴² CIC 276. k. 2.§§. 4; Vö. 533. k. 2.§; 550. k. 3.§.

²⁴³ Vö. Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalit Institutionis Sacerdotialis* dokumentum, 101.

²⁴⁴ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 70.

²⁴⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8.

²⁴⁶ Vö. *Uo*.

életszentségüket mozdítják elő szolgálatuk gyakorlásában, s amelyek a klerikusok egységét erősítik egymással és püspökükkel.”²⁴⁷

Ebből a szempontból fontos, hogy tiszteletben tartsák minden egyházmegyes pap jogát ahhoz, hogy a maga lelkiéletét úgy alakítsa, ahogy azt a legjobbnak látja, természetesen azoknak a követelményeknek megfelelően, melyeket hivatása és kötelezettségei támasztanak.

Az Egyház nagyra értékeli ezeket az egyesületeket és a papokk javára tevékenykedő, jóváhagyott mozgalmakat.²⁴⁸ Bennük az élet elevevényének jelei mutatkoznak, mellyel a Szentlélek az Egyházat állandóan megújítja.

A püspök

89. Bármekkora terhet és gondot jelentenek a hívek a püspöknek, különös gondot kell fordítania papjai folyamatos képzésére.²⁴⁹

Az a különleges kapcsolat, mely a püspök és a papok között abból adódik, hogy „a papok általa nyerik a papságot és megosztják vele Isten népe pásztori gondj át”,²⁵⁰ sajátos felelősséget ró a püspökre a papi továbbképzés terén is.

Ez a felelősség vonatkozik az egyes papokra, amennyiben a továbbképzésnek a lehető legszemélyesebbnek kell lennie, és a papság egészére is, amennyiben a továbbképzés az egyházmegye egész papságának szól. Ezért a püspöknek ápolnia kell a papokkal való kapcsolatát. Külön gondja legyen arra, hogy valóban folyamatos képzés történjék. Érzékenyvé kell tennie a papokat e képzés fontossága és szükségessége iránt. Olyan tervezésről és szervezésről kell gondoskodnia, mely az adott körülményeknek megfelel, megkapja a szükséges intézményi keretet, és megfelelő személyek bonyolítják le.²⁵¹

A papi továbbképzésről való gondoskodásnak fontos része, hogy a püspök maga is részt vegyen folyamatos képzésben. A tapasztalat mutatja, hogy minél inkább törődik a püspök saját továbbképzésével, s minél inkább meg van győződve ennek szükséges voltáról, annál inkább képes megkövetelni és támogatni egyházmegyéje papságának továbbképzését.

A kényes feladathoz a püspöknek kérnie kell a papi szenátus együttműködését, jóllehet saját szerepe nélkülözhetetlen és másra át nem ruházható. Úgy tűnik, a papi szenátus természete szerint épp a megfelelő szerv arra, hogy támogassa püspökét, például a továbbképzés tematikájának kidolgozásában.

A püspöki konferencián belül minden püspök kapjon segítséget és támaszt püspöktestvéreitől e feladat megoldásához.²⁵²

A továbbképzők képzése

90. A továbbképzés csak akkor lehetséges, ha a fogadó személyek mellett megvannak azok a személyek, akik képesek a továbbképzést vezetni. Egy-egy továbbképző kurzus hatékonysága a megfelelő intézményektől is, de elsősorban a továbbképző személyektől függ.

Kézenfekvő, hogy a püspök felelőssége e személyek megválasztásában nagyon fontos és kényes.

A püspöknek ezért egy csoportra kell bíznia a továbbképzést, melynek tagjait olyan papok közül kell kiválasztania, akik képzettségük és emberi, lelki, kulturális, lekipásztori érettségük tekintetében magasan állnak, ezért tiszteletnek örvendenek. A továbbképzők az imádság emberei, természetfölötti érzékkel rendelkező tanítók legyenek, mély lelkiélettel, példás magatartással, lekipásztori tapasztalatokkal. Rendelkezniük kell a képességgel, hogy – miként az egyházatyák és minden idők szentjei tették – a lelki élet követelményeit össze tudják kapcsolni a pap emberségével. Jöhetnek a szemináriumi nevelők közül, felsőfokú egyházi oktatási intézményekből, vagy olyan közösségekből, melyeknek karizmája a papi étellel és lelkiséggel kapcsolatos. Minden esetben biztosítani kell a tanítás tisztaságát s a hűséget az egyházi fegyelemhez. Ezenfelül a továbbképző személyeknek a püspök megbízható munkatársainak kell lenniük; de a végső felelősség e munkatársak továbbképzése ügyében a püspököt terheli.

Tanácsos, hogy legyen egy olyan csoport, mely segíti a püspököt abban, hogy a folyamatos képzés éves tervét kidolgozza. E csoport feladata a szükséges munkatársak fölkészítése, kurzusok, ülések, összejövetelek, rekollekciók előkészítése; a megfelelő időpontok kitűzése stb. A jó program kidolgozásához a különleges témák szakembereinek tanácsa is kikérhető. Kívánatos, hogy egy csoportra bizzák a továbbképzést, de szükség esetén különböző csoportok is végezhetik a tervezést és lebonyolítást.

Az egyházak együttműködése

²⁴⁷ CIC 278. k. 2.§; vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8.

²⁴⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Presbyterorum ordinis* határozat, 8; CIC 278. k. 2.§; II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 81.

²⁴⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Christus Dominus* határozat, 16d.

²⁵⁰ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 79.

²⁵¹ Vö. *Uo.*

²⁵² Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Optatam totius* határozat, 22; Nevelési Kongregáció: *Ratio Fundamentalibus Institutionis Sacerdotalis* dokumentum, 101.

91. Különböző részegyházak közösen tarthatnak fenn intézményeket a folyamatos képzés számára, s a nemzeti vagy regionális püspökkari konferenciák közösen tervezhetik meg használatukat. Így például az egyházmegyék élhetnek a papképzéssel foglalkozó egyházmegyeközi vagy egyházmegyei fölötti szervezetek (fakultások, teológiai és lelkipásztori intézetek) lehetőségével. Az erők ilyen egyesítése, amellyel, hogy a részegyházak közösségének hiteles megvalósulása, segíthet a magasabb szintű képzésben.²⁵³

Akadémiai és spirituális központok együttműködése

92. Ezeken túl a kutató és felsőoktatási intézetek, spirituális központok, példás fegyelmű kolostorok és kegyhelyek a teológiai és lelkipásztori továbbképzés központjai lehetnek azért, hogy a csönd oázisai, az imádság, a szentgyónás és a lelkivezetés helyei, s a fizikailag is gyógyító nyugalom és a papi közösség lehetőségét nyújtják. Ily módon a szerzetesi közösségek is részt vehetnek az egyházmegyei papság állandó képzésében, és abban a megújulásban, mely a harmadik évezred újra-evangelizálásához szükséges.

A különböző életkorok és élethelyzetek figyelembevétele

Az első papi évek

93. A papszentelés utáni első években a fiatal papokat nagyon kell támogatni abban, hogy megtalálják azt az élet- és munkaformát, melyben valóra válthatják a szemináriumi évek alatt kialakított ideáljait.²⁵⁴ Ezek az első évek döntőek a jövő számára, mert a valósággal való első keserves találkozás az igazság órája az elméleti képzés után. Ezen első évek harmonikus érlelődése teszi lehetővé a későbbi súlyos problémák hittel és bátorsággal való megoldását. Éppen ezért a püspökkel és egy bölcs lelkivezetővel való személyes kapcsolatra, a megnyugvás és a meditáció óráira, valamint a havi rekollekcióra nagyon szükségük van.

A lelkipásztori évről mondottakhoz hasonlóan nagyon hasznosak az évenkénti kurzusok, melyeken a teológiai, jogi, spirituális stb. témákban el lehet mélyülni. E kurzusok lehetnek alkalmai a gyóntatási joghatóság megújításának, a kánonjog és a püspök rendelkezései szerint.²⁵⁵ Tanácsos volna a fiatal papok közös életét biztosítani már idősebb papokkal, azért, hogy tapasztalataikat kicserélhessék, egymást megismerhessék és a „correctio fraterna” kényes gyakorlását megtanulják.

Végül a fiatal papoknak az igazi testvériség és jó ízlés környezetében kellene felnőniük, ami a személyes figyelmességben mutatkozik meg a testi egészség és az élet anyagi vonatkozásaiban is.

Az első évek után

94. Néhány év alatt a papok a szolgálatban sok tapasztalatra tesznek szert, s alkalmassá válnak arra, hogy egészen Isten országára terjesztésére szenteljék magukat. Ebben a papi korosztályban nagy lelki és lelkipásztori tartalékok vannak.

Bátorítani kell őket, hogy képzettségüket értelmesen becsüljék és minden tekintetben újra elmélyítsék, illetve hogy önmagukat és tetteiket mérlegre tegyék; élesszék föl újra a szent szolgálat motivációját és gondolják át a lelkipásztori módszereket. Buzdítani kell őket a papi közösségre, a püspökkel való baráti kapcsolatra, az elfáradás, a kudarc és a magány földolgozására; s végül a papi lelkiség forrásainak újbóli fölfedezésére.²⁵⁶

Ezért fontos, hogy ezek a papok éljenek azokkal a speciális és alapos képzési lehetőségekkel, melyekben teológiai-lelkipásztori kérdések mellett az ebben az életkorban esetleg fölmerülő pszichológiai és érzelmi nehézségekről is szó van. Tanácsos ezért, hogy az ilyen összejöveteleken a püspökön kívül olyan szakértők is részt vegyenek, akikkel az említett problémakörökben értékes és megbízható segítséget tudnak nyújtani.

A korosabb papság

95. Az éveikben előrehaladottabb papok is – akik minden tiszteletet megérdemelnek – rászorulnak az állandó továbbképzésre, nem annyira arra, hogy tudományosan elmélyüljenek vagy kultúrvidéket folytassanak, hanem „annak a szerepnek megerősítésére és biztosítására, mely a presbitériumon belül rájuk hárul”.²⁵⁷

Az idősebb papok nemcsak a középkorúak számára szervezett képzésből meríthetnek hasznot, hanem azokból a sajátos összejövetelekből is, melyek a papi élet kontemplatív jellegét mélyítik el. Ezek segíthetnek abban, hogy a korábban tanultak tartalmi gazdagságát újra fölfedezzék; hogy szolgálatuk – elsősorban a gyóntatás és a lelkivezetés – értelmes voltát újra megérezzék. Tapasztalatot cserélhetnek egymás között, bátoríthatják egymást, elbeszélgethetnek s az egymásnak nyújtott dolgok révén „a többi pap értékes tanítói és továbbképzői lesznek”.²⁵⁸

Különleges helyzetben lévő papok

²⁵³ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 79.

²⁵⁴ Vö. *Ua.*, 76.

²⁵⁵ CIC 270, 272. k.

²⁵⁶ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 77.

²⁵⁷ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 77.

²⁵⁸ *Uo.*

96. Életkortól függetlenül kerülhetnek a papok „a fizikai gyöngeség vagy erkölcsi fáradtság állapotába”.²⁵⁹ Szenvedéseik fölajánlásával hozzájárulhatnak a megváltás művéhez, mert „tanújelét adhatják annak, hogy a kereszt elfogadását remény és húsvéti öröm kíséri”.²⁶⁰

Az ilyen papok továbbképzésének arra kell bízni, hogy „görcsök nélkül és bátran folytassák szolgálatukat az Egyházban”,²⁶¹ s legyenek beszédes jelei annak, hogy a lét több mint a tevékenység, a lényegi tartalom több, mint a technikák, s a kegyelem több, mint a külső hatékonyság.

Így megtapasztalhatják ugyanazt, amiről Szent Pál így ír: „Örömmel szenvedek értetek és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára.” (Kol 1, 24)

A püspök és a paptestvérek nem mellőzhetik a beteg testvérek rendszeres látogatását, melyből azok megérezhetik, hogy a presbitérium tagjai és az egész Egyház épül szenvedésükből.

Egész különleges figyelemmel kell körülvenni a hűségesek szolgálat után életük végéhez érkezett papokat. A körülállók imája kísérelje a szent útravaló és az utolsó kenet kiszolgáltatását, s a temetésen lehetőleg az egész papság vegyen részt.

A pap magánya

97. Bármely életszakaszban és bármilyen helyzetben megtapasztalhatja a pap a magányt,²⁶² ami anélkül, hogy pszichológiai elszigetelődést jelentene, egészen normális következménye az evangéliumi értelmű Krisztus-követésnek és értékes eleme lehet az életnek. Egyeseknél azonban különleges nehézségek következménye lehet, mint például kirekesztettség, meg nem értés, vakvágány, magárahagyottság, az élet ostobaságai, önmaga és mások jellembeli korlátai, megszólások, megaláztatások stb. Ezekből kialakulhat a kudarc-érzés, ami nagyon nyomasztó lehet.

Am ezek a nehéz dolgok is az Úr segítségével nagyszerű lehetőséget hozhatnak az apostolkodás és az életszentség útján való előre jutáshoz; a pap ugyanis fölfedezheti, hogy valójában „az Úrjelenlétével betöltött magányról van szó”.²⁶³ Mindez azonban nem szünteti meg a püspök és az egész presbitérium súlyos kötelezettségét, hogy óvjanak mindenkit attól a magánytól, amely a papi közösség elhanyagolásából ered.

Végezetül nem szabad megfeledkezni azokról a paptestvérekről, akik elhagyták szolgálatukat, s meg kell adni nekik a szükséges segítséget, főként az imádságban és az értük vállalt vezeklésben. Az irántuk tanúsított megértő magatartás azonban nem vezethet olyan végeredményre, hogy egyházi szolgálatot bízzanak rájuk, mert ez sajátos állapotuk miatt a hívők körében félreértésre és zavarra adhat okot.

BEFEJEZÉS

Az aratás Ura, aki hívja a munkásokat és küldi őket aratásába (Vö. Mt 9, 38), örök hűséggel ígérte meg: „Szívem szerinti pásztorokat adok nekik” (Jer 3, 15). Ez az isteni ígélet az Egyházban ma is eleven és hatékony.²⁶⁴ Erre támaszkodik a remény, hogy elegendő és szent papi hivatást kapunk, aminek jelei már sok országban mutatkoznak. S ugyanerre az ígéletre támaszkodik a bizonyosság is, hogy az Úr megadja az Egyháznak a szükséges világosságot a kalandhoz, hogy a mélyre evezzen és kivesse a hálót.

Isten ajándékára az Egyház hálával, hűséggel, a Szentlélekre figyellel, állandó és alázatos imádsággal válaszol.

Apostoli küldetésének betöltéséhez minden papnak a szívébe kell vésnie Jézus szavait: „Atyám, én megdicsőítettelek téged a földön: a feladatot, melynek elvégzését rábízta, elvégeztem” (Vö. Jn 17, 2-4). Ezért adja a pap életét a testvérekért a természetfölötti szeretet jeleként – engedelmesen, cölebsz tisztaságban, egyszerűségben, az egyházi fegyelem megtartásában – élve.

Az evangelizálásban a pap túllép a természetes renden, hogy mindig az „Istennel kapcsolatos dolgokban” legyen (Vö. Zsid 5, 1). Arra hivatott ugyanis, hogy az embert isteni életre emelje és segítse a növekedésben, hogy elérje Krisztus nagykorúságát. Egy hiteles pap – aki hűségesek Krisztushoz és az Egyházhoz – emiatt páratlan erő az egész világ igazi fejlődése javára.

„Az újra-evangelizálás új igehirdetőket igényel: ezek a papok, akik arra kötelezik magukat, hogy papságukat az életszentség sajátos útjaként éljék.”²⁶⁵ Isten emberei hajtják végre Isten műveit!

Krisztushoz hasonlóan a papnak is a természetfölötti élet példáját kell adnia a világnak: „Példát adtam nektek, hogy ti is azt tegyétek, amit én tettem veletek.” (Jn 13, 15)

Az élet tanúságtétele fejezi ki a papot, és ez a legmeggyőzőbb prédikációja. A hiteles belső motivációval megtartott egyházi fegyelem nagyon jól szolgálja az identitást, a szeretet gyarapodását és a tanúságtétel erejét, s

²⁵⁹ Uo.

²⁶⁰ Ua., 41.

²⁶¹ Ua., 77.

²⁶² Vö. Ua., 74.

²⁶³ Uo.

²⁶⁴ Vö. II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 82.

²⁶⁵ Ua., 82.

nélküle merő illúzió minden kulturális képzés és a legpontosabb tervezés is. Ha hiányzik a „Krisztussal való együttlét”, semmit nem használ a „tevékenység”.

Ez a pap identitásának, életének, szolgálatának és továbbképzésének horizontja: Határtalan, nyílt, bátor, hittel megvilágított, reménytől lelkesített és a szeretetben gyökerező feladat.

E sürgető és szükséges feladat megoldásában senki nincs egyedül.

A papnak segítséget kell kapnia az apostoli Szentszékkal közösségben lévő püspökének lelkipásztori vezetésétől, valamint az egész presbitérium és Isten egész népének testvéri együttműködéséből.

Minden pap a Hűséges Anyának, Máriának ajánlja magát. Találjanak Őbenne – „aki életében példája lett annak az anyai szeretetnek, melynek mindenkiben élnie kell, s aki részt vesz az Egyház embereket újjászülő apostoli küldetésében”²⁶⁶ – a papok szüntelenül oltalmat és segítséget saját életük megújításához, hogy ezáltal papságukból a megváltás harmadik évezredének küszöbén intenzívebb és megújult evangelizáció fakadjon.

Őszentsége, II. János Pál pápa a jelen direktóriumot jóváhagyta és közzétételét elrendelte 1994. január 31-én.

José T. Sanchez
bíboros
prefektus

Crescenzo Sepe
gradói c. érsek
titkár

IMÁDSÁG MÁRIÁHOZ

Mária,

Jézus Anyja és a papok Anyja,
engedd, hogy így szólítsunk téged,
hogy ünnepelhessük anyaságodat,

s Fiad és fiaid papságát szemlélhessük nálad,
Istennek szent Anyja!

Krisztus Anyja,
a Szentlélek fölkenése által pap Messiásnak
embertestet adtál,
hogy üdvözítse a szegényeket és megtört szívűeket;
őrizd meg szívedben és az Egyházban a papokat,
Meváltónak Anyja!

Hitnek Anyja,
ki elkísérted a templomba az Emberfiát,
hogy beteljesítse az atyáknak adott ígéreteket;
ajánld az Atyának az Ő dicsőségére Fiadnak papjait,
Szövetség Szent Szekrénye!

Egyháznak Anyja,
ki az utolsó vacsora termében a tanítványok között
az új népért és a pásztoraiért imádkoztál;
eszközöld ki a papoknak az ajándékok teljességét,
Apostolok Királynője!

Jézus Krisztus Anyja,
ki Fiad mellett álltál élte kezdetén és küldetésében,
kerested Őt, a Mestert a sokaságban,
mellette álltál, amikor fölmagasztalták a földről,
s Ő odaadta magát egyetlen és örök áldozatul;
aki fiadként kaptad meg Jánost,
fogadd el az öröktől fogva meghívottakat,
oltalmazd növekedésüket,
kísérd életükben és szolgálatukban a te fiaidat,
Papok Édesanyja!

Amen.²⁶⁷

²⁶⁶ II. Vatikáni Zsinat: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció, 65.

²⁶⁷ II. János Pál pápa: *Pastores dabo vobis* apostoli levél, 82.